

Kundalini Ani Shri Ganesha

Date	:	22nd September 1979
Place	:	Mumbai
Type	:	Seminar & Meeting
Speech Language	:	Marathi

CONTENTS

I Transcript

Marathi	02 - 18
English	-
Hindi	-

II Translation

English	-
Hindi	19 - 33
Marathi	-

ORIGINAL TRANSCRIPT

MARATHI TALK

आजच्या ह्या शुभ प्रसंगी अशा ह्या सुंदर वातावरणामध्ये इतका सुंदर विषय म्हणजे बरेच योगायोग जुळलेले दिसतात. आजपर्यंत कधी पूजनाचा विषय कुणीच मला सांगितला नव्हता, पण तो किती महत्त्वपूर्ण आहे! विशेषतः या योगभूमीत, या आपल्या भारतभूमीत, त्यातल्या त्यात महाराष्ट्रातल्या या पुण्यभूमीत, जेथे अष्टविनायकांची रचना सृष्टी देवीने केलेली आहे तेव्हा श्री गणेशाचे महात्म्य काय आहे, या श्री अष्टविनायकांचे महत्त्व काय आहे वगैरे गोष्टी फारशा लोकांना माहीत नाहीत याचे मला आश्चर्य वाटते. कदाचित जे सर्व काही समजत होते किंवा ज्यांना सगळे काही माहीत होते असे जे मोठेमोठे साधुसंत ह्या आपल्या संतभूमीत झालेले आहेत, त्यांना कोणी बोलायची मुभा दिली नसणार किंवा त्यांचे कोणी ऐकून घेतले नसेल, पण याबद्दल सांगावे तितके थोडे आहे आणि एकाच्या ऐवजी सात भाषणे जरी ठेवली असली, तरीसुद्धा श्री गणेशाबद्दल बोलतांना मला ती पुरणार नाहीत.

आजचा सुमुहूर्त म्हणजे घटपूजनाचा. घटस्थापना ही अनादि आहे म्हणजे ज्यावेळेला या सृष्टीची रचना झाली, अनेकवेळा, सृष्टीची रचना एकाच वेळी झालेली नाही तर ती अनेकदा झालेली आहे, तेव्हा आधी घटस्थापना करावी लागली. आत घट म्हणजे काय? हे अत्यंत सूक्ष्मात समजले पाहिजे. पहिल्यांदा ब्रह्मतत्त्व म्हणून जी एक स्थिती असते, तेथे परमेश्वराचे वास्तव्य असते. त्याला आपण इंग्लिशमध्ये entropy म्हणू. ह्या स्थितीत काहीही हालचाल नसते. परंतु ह्या स्थितीमध्ये जेव्हा इच्छेचा उद्भव होतो किंवा इच्छेची लहर 'परमेश्वराला' येते तेव्हा त्याच्यामध्ये ही इच्छा समावते. ती इच्छा अशी की, आता काहीतरी संसारामध्ये सृजन केले पाहिजे. त्यांना ही इच्छा का होते? ही त्यांची इच्छा. परमेश्वराला इच्छा का होते हे समजणे माणसाच्या बुद्धीच्या आवाक्याबाहेरची गोष्ट आहे. अशा पुष्कळशा गोष्टी मानवाच्या सर्वसाधारण बुद्धीच्या आकलनाबाहेरच्या आहेत, पण जशा आपण त्या सर्व मानून घेतो तसेच हे मानले पाहिजे की, परमेश्वराची इच्छा हा त्यांचा आपला स्वतःचा शौक आहे. त्यांची इच्छा, त्यांना जे काही करायचे आहे ते करत असतात. ही इच्छा त्यांच्यामध्ये विलीन होते आणि ती परत जागृत होते. जसा एखादा मनुष्य झोपावा आणि परत जागृत व्हावा. झोपल्यावर त्यांच्या इच्छा जरी त्यांच्याबरोबर झोपल्या असल्या तरी त्या तिथेच असतात आणि जागृत झाल्या की कार्यान्वित होतात, तसेच परमेश्वराचे आहे. जेव्हा त्यांना इच्छा झाली की, आता एका सृष्टीची रचना करायची, तेव्हा या सर्व सृष्टीच्या रचनेची जी इच्छा, जी आपण म्हणू तरंग आहेत किंवा त्याच्या ज्या लहरी आहेत त्या एकत्र होतात आणि त्या एकत्र झाल्यावर त्या घटात भरल्या जातात, तो हा घट आहे. म्हणजे परमेश्वरांनी इच्छाशक्ती जर वेगळी केली व आपण तसे समजू शकलो तर ते कळेल. आपलेही तसेच असते, पण थोडा फरक असतो. आपण आणि आपली इच्छाशक्ती यात फरक आहे. ती प्रथम जन्माला येते. जोपर्यंत तुम्हाला कोणत्या गोष्टीची इच्छा होत नाही तोपर्यंत ती गोष्ट व त्याचे रुपांतर होत नाही. म्हणजे आता हे जे एक आपले मोठे सुंदर जग बनवलेले आहे हे सुद्धा कोणाच्या तरी इच्छेचेच फळ आहे. प्रत्येक गोष्ट इच्छा झाल्यावरच कार्यान्वित होते आणि

परमेश्वराची इच्छा ही कार्यान्वित होण्यासाठी त्याच्यापासून वेगळी करावी लागते. तिला आपण 'आदिशक्ती' असे म्हणतो. ही प्रथम स्थिती जेव्हा आली तेव्हा घटस्थापना झाली. ही अनादिकालापासून अनेक वेळा झाली आहे आणि आजही आपण जेव्हा घटस्थापना करतो तेव्हा त्या अनादि अनंत क्रियेला आठवतो. म्हणजे आपण ह्या वेळेला (नवरात्र प्रथमदिनी) ती घटस्थापना करतो. म्हणजे किती मोठी गोष्ट आहे ही! लक्षात ठेवा. त्या वेळेला परमेश्वराने जी इच्छा केली, ती कार्यान्वित करण्याच्या अगोदर ती एकत्रित केली. ती एका घटात घातली, तीच इच्छा आज आपण पूजित आहोत. त्याचे आज आपण पूजन केले. ती इच्छा परमेश्वराला झाली. त्यांनी आज आपल्याला मनुष्यत्वाला आणले. एवढ्या मोठ्या स्थितीला पोहचवले तेव्हा आपले परम कर्तव्य आहे की, त्याच्या ह्या इच्छेला आधी वंदन केले पाहिजे.

त्या इच्छेला, आमच्या सहजयोगाच्या भाषेत श्री महाकालीची इच्छा म्हणतो किंवा महाकालीची शक्ती म्हणतो. ही महाकालीची शक्ती आहे आणि हे जे नवरात्राचे नऊ दिवसाचे (महाराष्ट्रात विशेषकरून) समारंभ होतात, ते ह्या महाकालीची जी काही अनेक अवतरणे झाली त्यांच्याबद्दल आहेत. आता महाकाली शक्तीच्या म्हणजे इच्छाशक्तीच्या पूर्वी काहीही होऊ शकत नाही. म्हणून इच्छाशक्ती आदि आहे आणि अंतही तिच्यातच होतो. पहिल्यांदा इच्छेतून सगळे निघते आणि शेवटी ते इच्छेतच विलीन होऊन जाते तर ही श्री सदाशिवाची शक्ति किंवा आदिशक्ती आहे व महाकाली शक्ती म्हणून आपल्यामध्ये ती वावरत असते. याठिकाणी जर हे परमेश्वर आहे असं समजलं, हे विराटाचे सूत्र असे समजले तर त्याच्यामध्ये डावीकडे जी शक्ती आहे ती आपल्या इडा नाडीतून प्रवाहित असते व त्या शक्तीला महाकालीची शक्ती म्हणतात. हिचा माणसामध्ये सगळ्यात जास्त प्रादुर्भाव झालेला आहे. प्राणीमात्रामध्ये तितका नाही. आपल्यामध्ये ती आपल्या उजव्या बाजूने डोक्यातून येते. नंतर डावीकडून जाऊन त्रिकोणाकार अस्थीच्या खाली श्री गणेशाचे जे स्थान आहे तिथे जाऊन संपते. म्हणजे महाकालीच्या शक्तीने फक्त सगळ्यात पहिल्यांदा श्री गणेशाला जन्म दिला. तेव्हा श्री गणेशाची स्थापना झाली.

गणेश हे सर्वात पहिल्यांदा स्थापन केलेले दैवत आहे आणि त्याचप्रमाणे जसे महाकालीचे आहे, तसेच श्री गणेशाचे आहे. हे बीज आहे आणि बीजातूनच सर्व विश्व निघाल्यावर परत बीजातच सामाविले जाते. तसंच सगळं गणेश तत्त्वातून निघून गणेश तत्त्वातच सामावले जाते. गणेश हा सर्व जे काही आहे त्याचे बीज आहे. जे आपल्याला समोर दिसते, कृतीत दिसते, इच्छेत दिसते त्याचे हे बीज आहे. म्हणून श्री गणेश हा सगळ्यात मुख्य देव मानला जातो. इतकेच नाही तर श्री गणेशाचे पूजन केल्याशिवाय, आपण कोणतेही कार्य करू शकत नाही. मग ते शैव असोत, वैष्णव असोत, मग ते ब्रह्मदेवाला मानणारे असोत किंवा आणखी कोणी असोत. सगळे आधी श्री गणेशाचे पूजन करतात. त्याला कारण असे आहे की, श्री गणेश तत्त्व परमेश्वराने सर्वात पहिल्यांदा या सृष्टीत बसविले. श्री गणेश तत्त्व म्हणजे ज्याला आपण 'अबोधिता' म्हणतो किंवा इंग्लिशमध्ये innocence म्हणतो. आता हे तत्त्व अगदी सूक्ष्म आहे. ते आपल्याला समजत नाही. बाल्यकालात जे लहान मुलांमध्ये वास्तव्य करते, ज्याचा सगळीकडे आपण अविर्भाव पाहतो व त्याचा सुगंध पसरलेला असतो. त्यामुळेच लहान मुले इतकी प्रिय वाटतात असे हे अबोधिताचे तत्त्व आहे. ते ह्या श्री गणेशामध्ये सामावलेले आहे. आता मानवाला हे समजणे जरा कठीण जाते की असे कसे एका देवतामध्ये हे सगळे सामाविलेले आहे? पण जर आपण सूर्याला बघितले तर

सूर्यामध्ये जशी प्रकाश देण्याची शक्ती आहे, तशीच श्री गणेशामध्ये ही 'अबोधिता' शक्ती आहे. ही जी अबोधितेची शक्ती परमेश्वरांनी आपल्यामध्ये भरलेली आहे, ह्या अबोधितेच्या शक्तीला आपण पूजतो. म्हणजे आम्ही सुद्धा असे अबोध झाले पाहिजे. अबोधितेचा अर्थ पुष्कळांना असा वाटतो की, आपण अज्ञानी झाले पाहिजे. अबोध शब्दामध्ये अर्थ असा आहे की, जो एक भोळेपणा एखाद्या लहान मुलात असतो तो भोळेपणा किंवा निरागसता आपल्यामध्ये आली पाहिजे. हे किती मोठे तत्त्व आहे ते आपल्या लक्षात येत नाही. एक लहान मुलगा समजा खेळायला लागला. आजकालची मुले म्हणजे त्यांचा भोळेपणा विशेष राहिलेला नाही. त्याला कारण आपणच आहोत. आपण दुसऱ्यांना तरी सांगून काय सांगायचे. आम्हीच आमचे धर्म कसे पाळतो आहोत? आम्हीच आमच्या धर्मात कितपत आहोत? त्याच्यावर हे सर्व अवलंबून आहे आणि ते त्याचेच फळ असे समजले पाहिजे. आता हे जे माणसांमध्ये अबोधितेचे लक्षण आहे, ते एखाद्या लहान मुलाला बघून तुम्ही ओळखू शकता. ज्या माणसात 'अबोधिता' असते, तो कितीही मोठा झाला तरी ती त्याच्यात असते. जसे एखादा लहान मुलगा खेळत असला तर खेळात तो अगदी शिवाजी बनेल, किल्ला बनवेल, सगळं काही करेल, मग ते सगळे सोडून तो निघून जाईल. म्हणजे सगळे करून सोडून द्यायचे. सगळे केले ते सोडून त्याच्याबद्दल तटस्थता ठेवायची. त्याच्यामध्ये काही आपले मन गुंतवायचे नाही. Involvement ठेवायची नाही.

हे एक मुलांचे साधारण वागणे असते. तुम्ही कोणत्याही मुलाला काहीतरी दिले, तर ते तो जपून ठेवेल. फार वेळ ते जपून ठेवेल. आणखी नंतर मग थोड्या वेळानी त्याला त्याचे काहीच वाटायचे नाही. जर तुम्ही त्याला भुलवून ते काढून घेतले, तर त्याला त्याचे काहीच वाटायचे नाही. पण त्यातल्या त्यात काही काही गोष्टी लहान मुलगा मुळीच सोडत नाही की जे त्याला फारच महत्त्वाचे असते. पैकी एक त्याची आई. त्याची आई तो सोडत नाही. बाकी सगळे काही तुम्ही काढून घेतले तरी चालेल. त्याला ऐश्वर्य समजत नाही, त्याला पैसे समजत नाहीत, त्याला शिक्षण समजत नाही, काही समजत नाही त्याला, फक्त समजते त्याची आई. ही माझी आई आहे. ही माझी जन्मदात्री आहे. तीने मला जन्म दिलेला आहे. हीच माझे सगळे काही आहे. तो आईपेक्षा कोणत्याही गोष्टीला महत्त्व देत नाही.

रविंद्रनाथ टागोरांनी एक फार सुंदर गोष्ट लिहीली आहे. एक लहानसा मुलगा बाजारातून कुठे तरी हरवला आणि त्याला लोकांनी पकडलं आणि त्याला विचारलं की 'तुला काय हवं?' तो सारखा रडत होता. त्यांनी त्याला सांगितलं की 'आम्ही तुला हे देतो, ते देतो, घोडा देतो, हत्ती देतो.' तो म्हणे, 'काही नाही. मला माझी आई पाहिजे.' आणि सारखा तो आईसाठी रडत होता. शेवटपर्यंत काही खायला दिलं तरी खाल्लं नाही. सारा दिवस रडत राहिला. त्याची आई जेव्हा मिळाली तेव्हा मग तो चूप झाला.

म्हणजे आपल्या सर्वांमध्ये लहानपणापासूनच हे बीजतत्त्व आहे. म्हणून आपण आपल्या आईला सोडत नाही. ती आई आपली जन्मदात्री आई आहे. आपल्याला माहिती असते तिने आपल्याला जन्म दिला आहे. पण त्याशिवाय एक दुसरी आई परमेश्वराने आपल्यामध्ये आपल्याला दिली आहे आणि तीच आई म्हणजे स्वतःमधील ही 'कुंडलिनी' आहे. कुंडलिनी माता, जी आपल्या त्रिकोणाकार अस्थीमध्ये वेढोळे घालून परमेश्वराने बसवली आहे. ती आपली आई आहे आणि आपण तिला सारखे शोधत असतो. आपल्या सर्व

शोधामध्ये मग ते राजकीय असोत, सामाजिक असोत वा शैक्षणिक असोत. कोणत्याही गोष्टीचे तुम्हाला वेड असो, त्या सर्व वेडांच्या मागे तुम्ही ह्या कुंडलिनी आईला शोधत असता. ही कुंडलिनी आई तुम्हाला त्या परमपदाला पोहचविते की जिथे सर्व तऱ्हेचे समाधान तुम्हाला मिळते. ह्या आईचा शोध, आईप्रती ओढ, जी आपल्यामध्ये अदृश्यामध्ये असते, जी आपल्याला खेचते ती गणेश तत्त्वामुळे जागृत राहते.

ज्या माणसाचे श्री गणेश तत्त्व अगदी नष्ट पावलेले आहे, ज्याच्यामध्ये अबोधिता नाही. अबोधितामध्ये अनेक गुण माणसामध्ये दिसून येतात आई, बहीण, भाऊ कितीही मोठे झाले तरी त्यांची पवित्रता ठेवणे, व्यवहारात राहतांना, समाजात राहतांना, संसारात राहतांना, परमेश्वरांनी एक आपली पत्नी आणि बाकी सर्व जगाचे लोक जे कोणी आहेत, त्यांचे आपले पवित्र नाते आहे असे परमेश्वरांनी सांगितले आहे. जर असे तुमच्या व्यवहारात दिसायला लागले तर मात्र मानले पाहिजे की, ह्या मनुष्यामध्ये खरी अबोधिता आहे. ते त्याचे खरे लक्षण आहे. अबोधितेचे लक्षण हे आहे की, माणसाला सगळ्यांच्यामध्ये पावित्र्य दिसते. कारण स्वतःमध्ये पावित्र्य आल्यामुळे, तो अपवित्र नजरेनी कोणाकडे बघत नाही. आता आपल्याकडे पवित्रता समजावून सांगायला नको. आपल्याकडे माणसाला पवित्रता काय आहे हे माहीत आहे. इंग्लंडमध्ये, अमेरिकेत समजवायला पाहिजे कारण त्यांची डोकी फिरलेली आहेत. पण तुम्ही अजून सुज्ञ आहात. विशेषतः ह्या भारतात तरी देवकृपेने, अष्टविनायक कृपेने म्हणा किंवा आपल्या पूर्वपुण्याईने म्हणा, आपल्या गुरुसंतांनी केलेल्या सेवेमुळे म्हणा या पृथ्वीवर महाराष्ट्र ही एक अशी भूमी आहे की इथून ही पवित्रता मात्र अजून हललेली नाही. ही फार मोठी गोष्ट आहे आणि ह्या पवित्रतेचे तुम्ही आज पूजन काढलेले आहे. म्हणजे पूजन करतांना तुमच्यामध्ये ती पवित्रता आहे किंवा नाही इकडे लक्ष दिले पाहिजे. आता आमच्या सहजयोगात ज्यांच्यामध्ये गणेश तत्त्व नाही, त्यांच्यामध्ये पावित्र्य नाही. तो मुळी कामाचा नाही. त्यात आम्ही हात घालत नाही. कारण हा जो गणपती बसवलेला आहे, तिथे तो म्हणजे श्री गौरीचा पुत्र आहे आणि श्री गौरी म्हणजेच आपल्यामध्ये प्रादुर्भाव करणारी जी कुंडलिनी शक्ति आहे ती ही गौरीशक्ति आहे. आज श्री गौरीपूजन आहे आणि आज श्री गणेश पूजन आहे म्हणजे केवढा मोठा दिवस आहे हे आपण लक्षात घेतले पाहिजे. आपल्यामध्ये जे श्री गणेश तत्त्व आहे ते श्री गौरीला सांगते की, हा मनुष्य ठीक आहे किंवा नाही म्हणजे त्याच्यामध्ये व्यवस्था किती सुंदर केलेली आहे ती बघा.

वरून ज्या दोन नाड्या येत आहेत इडा आणि पिंगला, ह्या दोन नाड्या आपल्यामध्ये आहेत. पैकी एक महाकाली आणि एक महासरस्वती. ह्या दोन नाड्या आहेत. ह्या महाकालीतूनच महासरस्वती निघालेली आहे. म्हणजे ती क्रियाशक्ती आहे. पहिली इच्छाशक्ती आहे आणि दुसरी क्रियाशक्ती आहे. या दोन्ही शक्तीतून जे काही आपण ह्या जन्मात केलेले आहे, पूर्व जन्मात केलेले आहे, जे काय आपले सुकृत आहे आणि जे आपले दुष्कृत आहे, या सगळ्यांचा पाढा तिकडे बसून लहानसे एक हे जे श्री गणेश देव आहेत ते घेत असतात. ते बघत असतात ह्या माणसांनी किती पुण्य केलेले आहे. आता पुण्य कशाशी खातात हे आजकालच्या मॉडर्न लोकांना माहीत नाही आणि त्याबद्दल त्यांचा विचारही नाही. लोकांना असे वाटते की, ह्याला काय अर्थ आहे? पुण्य किती आहे? काय आहे? जर ती पापपुण्याची भावनाच नाही, तर पाप आणि त्याचे क्षालन वगैरे ह्या गोष्टी कळण्यात काही अर्थच राहत नाही. मानवाला पाप आणि पुण्य हा असा भाव आलेला असतो. जनावराला तो नसतो. जनावराला

अनेक भाव नसतात. आता समजा एखाद्या जनावराला तुम्ही शेणातून घेऊन गेलात किंवा घाणीतून घेऊन गेलात तर त्याला वास येत नाही. त्याला सौंदर्य कशाशी खातात ते माहीत नाही. तुम्ही मानव झाल्याबरोबर तुम्हाला पाप-पुण्याचा विचार येतो. तुम्हाला समजते की हे चुकलेले आहे. हे पाप आहे हे करू नये. हे पुण्य आहे, हे केले पाहिजे. पाप-पुण्याचा निवाडा आपण करण्यापेक्षा, पाप-पुण्याचा संबंध रोखठोक हिशोब श्री गणेश आपल्यात बसून करत असतात. प्रत्येक मानवामध्ये श्री गणेशाचे स्थान आहे आणि ते प्रोस्टेट ग्लॅंड च्या जवळ असून त्याला आम्ही मूलाधार चक्र असे म्हणतो. त्रिकोणाकार अस्थीला मूलाधार असे म्हटले आहे. तिथे कुंडलिनी आई बसलेली आहे. त्या त्रिकोणाकार अस्थीच्या खाली श्री गणेश आरामात जाऊन तिथे तिची रक्षा म्हणण्यापेक्षा, तिच्या लज्जेचे रक्षण करीत असतात. आता आपल्याला असे माहीतच आहे की, श्री गणेशाची स्थापना श्री गौरींनी कशी केली. तिचे लग्न झाले होते, पण अजून पतीशी भेट झालेली नव्हती. त्यावेळी ती आंघोळीला गेली होती आणि आपल्या अंगातला मळ काढून तिने श्री गणेशाला बनविले. आता बघा हातामध्ये संबंध जर व्हायब्रेशन्स म्हणजे चैतन्य लहरी आहेत, तर त्या सगळ्या शरीराला सुद्धा चैतन्य लहरी आल्या असत्या आणि हे चैतन्य जर वाहत असेल आणि ते जर श्री गौरी मातेने मळात घेतले, तर त्या मळालाही ते चैतन्य येते. त्या मळाचा तिने गणपती केला आणि तो आपल्या नहाणीच्या बाहेरच्या बाजूला ठेवला. समोरच्या बाजूला ठेवला नाही कारण नहाणीतून सगळी घाण वाहत असते. आपल्याकडे पुष्कळांना माहीत असेल की, नहाणीतले पाणी जेव्हा वाहते तेव्हा त्याच्यावर पुष्कळदा अळूची पाने किंवा कमळाची फुलेसुद्धा लोक लावतात आणि तिथे ती चांगली लागतात. आश्चर्याची गोष्ट आहे की, जिथे फार डबकं असेल तिथेच कमळाची फुले लागतात. त्याचेच उदाहरण श्री गणेशाचे आहे. म्हणजे घरातला सर्वात घाणीचा जो प्रदेश आहे, त्या घाणीवरती हे कमळ लागलेले आहे आणि तो आपल्या सुगंधाने त्या सर्व घाणीला सुगंधीत करत असतो. ही जी त्याची शक्ति आहे, ती शक्ति आपल्या आयुष्यात सुद्धा फार मदत करते. आपल्यामध्ये आसपास जी काय घाण दिसते ती ह्या गणेशतत्त्वामुळे सुरक्षितपणे दूर होते. आता ह्या श्री गणेश तत्त्वाने कुंडलिनीचे म्हणजे श्री गौरीचे आधी पूजन करावे लागते. म्हणजे तुमच्या श्री गणेश तत्त्वाने आधी तुम्हाला स्वतःमधील कुंडलिनीचे पूजन करावे लागते. म्हणजे आपल्यामध्ये अबोधिता असायला हवी. आपल्याला आश्चर्य वाटेल की ज्यावेळी आपले कुंडलिनीचे जागरण होते त्यावेळेला श्री गणेश तत्त्वाचा सुगंध संबंध शरीरात पसरतो.

पुष्कळांना विशेषतः सहजयोग्यांना ज्या वेळेला कुंडलिनीचे जागरण होते, तेव्हा सुगंध येतो. कारण श्री गणेश तत्त्व हे पृथ्वी तत्त्वाचे बनविले आहे. ह्या श्री महागणेशातून पृथ्वी बनवलेली आहे. तर आपल्यामध्ये जे श्री गणेश आहेत, ते सुद्धा पृथ्वी तत्त्वातून बनविले आहेत. आता आपल्याला माहिती आहे की, सगळे सुगंध पृथ्वीतून येतात. सगळ्या फुलांचे सुगंध पृथ्वीतून येतात. त्यामुळे कुंडलिनी जागरण होतांना पुष्कळांना अनेक तऱ्हेचे सुगंध येतात. इतकेच नाही तर सहजयोगी मला सांगतात की, श्री माताजी तुमची आठवण आली की, अत्यंत सुगंध येतात व तुमच्या शरीरातून पण असे सुगंध येत असतात. पुष्कळांची कधी कधी गैरसमजूत होते की, श्री माताजी काही तरी सेंट लावतात, पण तसे नाही. जर तुमच्यामध्ये श्री गणेश तत्त्व जागृत असेल तर सुगंध येत असतो. तऱ्हेतऱ्हेचे सुगंध माणसाच्या अंगातून येत असतात. पण काही आपल्याला माहीत असतील की, असेही

जगामध्ये लोक आहेत व जे स्वतःला साधूंसंत म्हणवतात आणि त्यांना सुगंध चालत नाही. स्वतःला परमेश्वर म्हणवतात व त्यांना सुगंध चालत नाही. आपल्याकडे व्यवस्थित लिहीले आहे. कोणतेही देवाचे वर्णन वाचलेत. विशेषतः श्री गणेशाचे, तर तो सुगंधप्रिय आहे. इतकेच नाही तर तो कुसुमप्रिय आहे व तो कमलप्रिय आहे तसेच श्री विष्णूच्या वर्णनात लिहीलेले आहे, श्री देवीच्या वर्णनात लिहीलेले आहे. त्याचा अर्थ असा आहे की, ज्या लोकांना सुगंध प्रिय नाही व ज्यांना सुगंध चालत नाही त्यांच्यात काहीतरी भयानक दोष आहे व ते परमेश्वराच्या विरोधात आहेत. त्यांच्यात परमेश्वरी शक्ति नाही हे अगदी हमखास. ज्या माणसाला सुगंध मुळीच चालत नाही, त्यांच्यात काहीतरी परमेश्वराच्या विरोधातील तत्वे बसलेली आहेत हे नक्की. कारण सुगंध पृथ्वी तत्वातले महान तत्व आहे. योगभाषेमध्ये त्याला अनेक नावं आहेत. पण सांगायचे म्हणजे असे की, जी काही पंचमहातत्त्व आहेत आणि त्यांच्या आधी त्याची जी काय प्राणतत्त्वे आहेत, त्या प्राणतत्त्वाला आद्य म्हणजे सुगंध. त्या तत्त्वानीच आपली पृथ्वीही झालेली आहे. त्या प्राणतत्त्वानेच घडवलेला हा श्री गणेश आहे. तेव्हा श्री गणेशाचे पूजन करतांना, पहिल्यांदा आपण स्वतःला सुगंधीत केले पाहिजे, म्हणजे काय की आपापले जीवन हे अति सूक्ष्मातून सुगंधित झाले पाहिजे. बाह्यतः नाही. वरून जितका मनुष्य दुष्ट असेल, वाईट असेल तितकाच तो दुर्गंधी असतो. आमच्या सहजयोगाच्या दृष्टीने असा मनुष्य दुर्गंधी होय. वरून जरी त्याने सुगंध लावला असला तरी तो मनुष्य काही सुगंधी नाही. सुगंध असा असला पाहिजे की, मनुष्याला आकर्षण वाटले पाहिजे. एखाद्या माणसाजवळ जाऊन आपण उभे राहिलो आणि जर आपल्याला त्या माणसाबद्दल सुप्रसन्न वाटले आणि पावित्र्य वाटले तर तो मनुष्य खरा सुगंधित आहे नाहीतर दुसरा असा मनुष्य असेल की, ज्याच्यातून संपूर्ण लालसा आणि घाणेरड्या प्रवृत्त्या बाहेर वाहत आहेत, अशा माणसाजवळ जाऊन जर आपण उभे राहिलो तर बरे वाटणार नाही. परंतु अशा माणसाला बघून काही काही लोकांना बरेही वाटत असेल, तर हे त्यांच्या दुष्ट प्रवृत्तीवर अवलंबून आहे. पण ते लोक काही श्री गणेश तत्वातले नाहीत.

श्री गणेश तत्त्वाचा मनुष्य हा अत्यंत सात्विक असतो, पण तरीसुद्धा त्या माणसामध्ये एक तऱ्हेचे विशेष आकर्षण असते. त्या आकर्षणात एवढे पावित्र्य असते की ते पवित्र आकर्षणच माणसाला सुखी ठेवते. आता आकर्षणाच्या कल्पनासुद्धा फार विक्षिप्त झाल्या आहेत. त्या गणेश तत्त्वाच्या विरोधात आहेत. त्याला कारण असे की, माणसांमध्ये श्री गणेश तत्त्व राहिले नाही. जर माणसात श्री गणेश तत्त्व असले तर, आकर्षण सुद्धा आपल्या श्री गणेश तत्त्वावर असते. सहजच आहे. जिथे आपले आकर्षण आहे ते तत्त्व आपल्यात असल्याशिवाय तिथे आपले आकर्षण कसे होणार!

एक फार प्रसिद्ध मोनालिसाचे चित्र आहे. आपण ऐकलच असेल 'लिओनार्द-द-विंची' ने ते काढलेले फार सुंदर चित्र आहे आणि ते पॅरिस म्युझियम मध्ये ठेवलेले आहे. आता त्या चित्राला पाहिलं, त्या बाईला पाहिलं तर ती आजकालच्या मॉडर्न बायकांच्या दृष्टीने आणि ब्युटीच्या ज्या मॉडर्न आयडियाज आहेत त्या दृष्टीने तिला कधीही ब्युटीक्वीन म्हणणार नाही आणि तिच्या तोंडावर एक तऱ्हेचे स्मित आहे, ज्याला 'मोबाईल स्माईल ऑफ मोनालिसा' म्हणतात आणि त्या स्माईलवरच लोकांनी हजारो वर्ष मेहनत करूनसुद्धा त्यांना अशा तऱ्हेचे चित्र काढता आले नाही. हे जर प्रसिद्ध चित्र आहे, त्यामध्ये मुख्य काय असेल तर ते म्हणजे पावित्र्य. त्या चित्रात इतके

पावित्र्य आहे की ते आकर्षक आहे. पण आजकालच्या आधुनिक काळात, विक्षिप्त आणि विकृत भावनेच्या मागेसुद्धा, मला आश्चर्य वाटते हजारोनी लोक तिथं ते चित्र बघण्यासाठी येतात. जर ते चित्र त्यादिवशी नसेल तर कोणीही आतमध्ये येत नाही. इतकं मोठं म्युझियम आहे पण कोणीही आतमध्ये यायला तयार नाही. जर तुम्ही पावित्र्याच्या गोष्टी केल्या, तर आपले जे मोठमोठाले बुद्धीजीवी लोक आहेत त्यांना मुळीच पटत नाही. त्यांना वाटते ह्या काहीतरी जुन्या कल्पना आहेत आणि ह्या जुन्या कल्पनांवरून हे नका करू, ते नका करू, असे नाही केले पाहिजे, तसे नाही केले पाहिजे अशा रितीने तुम्ही लोकांना कंडिशनिंग करता आणि तसे करून मग मनुष्य वाईट मार्गाला लागतो. आता सांगायचे म्हणजे असे की, माणसामध्ये पावित्र्य हे पवित्र आईवडिलांच्या संमतीने येते. पहिल्या प्रथम ती आईच जर पवित्र नसली, तर मुलाचे पवित्र असणे फार कठीण आहे. पण एखादा जीव असतो सुद्धा की, अत्यंत वाईट मार्गाला लागलेल्या बाईच्या पोटीसुद्धा तो जन्माला येतो आणि तो एवढ्यासाठीच येतो की, त्या बाईचा उद्धार करावा आणि स्वतः तो फार मोठा जीव असतो. मोठा पिंड असतो आणि विशेष पुण्यवान आत्मा त्या ठिकाणी जन्माला येतो. म्हणजे असेच की, जसे घाणीत कमळ फुलावे तसा तो तिथे जन्माला येतो असे मी पाहिलेले आहे. लंडनला विशेष करून मला फार आश्चर्य वाटलं अशी काही लहान मुलं आहेत ज्यांच्या आईना आपण दारातसुद्धा उभं करणार नाही. असे जरी असले तरी ही म्हणजे एखादी अपवादात्मक गोष्ट आहे. स्वभावतः जर आई पवित्र असली तर मुलगा किंवा मुलगी हे पवित्रपणाला फार सोप्या रितीने पोहोचतात किंवा फार सहजपणे त्यांना पवित्रपणा लाभतो. आपल्याकडे म्हणून आई विरुद्ध गेलेले चालत नाही. एक अक्षरसुद्धा आईविरुद्ध बोललेले चालत नाही. पण अशा किती आया आजकाल आहेत ज्यांच्यामध्ये हे पावित्र्य आहे.

पावित्र्यामध्ये आईचे जे मुख्य असते, ते म्हणजे तिला आपल्या पतीसाठी पहिली निष्ठा असायला पाहिजे. जर श्री पार्वतीला श्री शंकराची निष्ठा नसती तर तिला काही अर्थ आहे का? जरी ती शंकराच्या वर शक्तीशालिनी असली. श्री पार्वतीला श्री शंकराशिवाय काहीच अर्थ नाही. ती श्री शंकराहून जरी शक्तिशालिनी वाटली तरी ती शक्ति शंकराची आहे. श्री सदाशिवाची ती शक्ति जरी असली, तरीसुद्धा ती पहिल्यांदा शंकराला शरण गेली आणि तेव्हाच ती शक्तिशालिनी मानली गेलेली आहे. पण ती त्याची शक्ति आहे. परमेश्वराचे किंवा देवतांचे वेगळे असते आणि माणसांचे अगदी वेगळे असते. त्यांना हे समजायचे नाही. त्यांना हे समजतच नाही की, नवऱ्याचे आणि बायकोचे इतके पटले की, त्यांच्यात दोन भागच नाही. जसा काही चंद्र आणि चंद्रिका किंवा सूर्य आणि सूर्याचे किरण. असो तसा एकपणा माणसाला समजतच नाही. माणसाला असे वाटते की, बायको आणि नवरा यांच्यात भांडणे ही झालीच पाहिजेत. जर भांडणे नाही झाली तर काहीतरी अनैसर्गिक गोष्ट आहे. अशा रितीचे एक अत्यंत पवित्र बंधन नवऱ्यात आणि बायकोत किंवा आपण म्हणू श्री सदाशिवात आणि श्री पार्वतीत होते व त्यांचा पुत्र हा श्री गणेश. श्री पार्वतीने नुसत्या आपल्या पावित्र्याने जन्माला घातला म्हणजे त्यांच्यात तिने बापाचाही भाग घेतलेला नाही. म्हणजे नुसत्या आपल्या पावित्र्याने व आपल्या संकल्पाने तिने श्री गणेशाला जन्म दिलेला आहे. केवढी मोठी गोष्ट आहे तिच्या पावित्र्यात ते संकल्पाने तिने हे सिद्ध करून दिलेले आहे.

सहजयोगातसुद्धा फक्त आमचे जे काही पुण्य असेल, ते आम्ही पणाला लावलेले आहे. त्या पुण्यांनी ज्या

लोकांना व जितक्या लोकांना जन्म देता येईल तितक्यांना द्यायचा असा आमचा, आपल्या जीवनाचा आम्ही हाच एक अर्थ काढलेला आहे. आता इथे माझ्या आधी इतके वक्ते माझ्याबद्दल सांगून गेले. तुम्ही त्याचा काही विचार घेऊ नका. जोपर्यंत तुम्हाला माझ्याबद्दल काही मिळत नाही, अनुभव मिळत नाही तोपर्यंत तुम्ही या गोष्टीत अडकू नका. या गोष्टीनी लोकांच्या डोक्यांना आठ्या पडतात. पण तरीसुद्धा कुणी 'श्री माताजी देवी आहेत' वगैरे वगैरे म्हणणे म्हणजे झाले. तसे म्हणायचे नाही. तसे का म्हणायचे? ते कशाला हवे? असे म्हटलेले लोकांना अगदी आवडत नाही. तुम्ही जर म्हणालात तर त्याचा त्यांना रागच येतो आणि आपल्यापेक्षा कुणी उच्च आहे असे म्हटले की राग येणे अगदी माणसाच्या मनाला नैसर्गिक असते. देवी म्हटले की लोकांना राग येणारच. पण मूर्ख लोकांनी आपण स्वतःला देवता किंवा भगवान म्हटले तरी मात्र लोक त्यांच्यापुढे अगदी डोके टेकतात. त्यांना मग हे अगदी भगवान वाटतात कारण त्यांना भुलवायचे कसे? ती प्रेतविद्या, भूतविद्या व स्मशानविद्या अशा सर्व संमोहनविद्या ते वापरतात. तेव्हा माणसांचे डोके चालत नाही. ते कामातून जाते. त्यांना अगदी नागवे करून जरी नाचवले किंवा त्यांना अगदीच पैशांनी वगैरे जरी नागवे केले तरी चालेल. पण त्यांना भगवान म्हणतील. पण जे खरे आहे ते मिळवावे लागते आणि जर ते आपल्याला मिळाले, तर समजेल की, त्याला काय अर्थ आहे आणि का असे म्हणावे लागते? व का असे मानावे लागते? ते मी आज सांगणार आहे. म्हणजे श्री गणेशाला जर तुम्ही देवच नाही मानले तर तुमचे काहीही चालू शकत नाही आणि चालत नाही. पण ते प्रत्यक्षात दिसत नाही म्हणून लोकांना कळत नाही. म्हणजे एक डॉक्टरसुद्धा घरी श्री गणेशाचा फोटो ठेवेल. त्याला कुंकू लावेल अथवा त्याला टिळा लावेल. आणखीन जर त्याला मी सांगितले की श्री गणेश तत्त्व हे तुमच्या शरीरामध्ये स्थित असते. तुम्हाला त्याने शारीरिक फायदा होतो, तर कधीही तो मानायला तयार होणार नाही. पण त्याला मी सांगितले की, तुम्ही श्री गणेशाचे फोटो काढून ठेवा तर ते ही मानायला तयार होणार नाहीत. पण जर मी म्हटले श्री गणेश तत्त्वाशिवाय तुम्ही चालू हलू शकत नाही तर ते ही गोष्ट मानायला तयार नाहीत. आता देवत्व आपण मानत नाही, पण श्री गणेशाचे सहजयोगात हमखास मानावे लागते. त्याला कारण असे आहे की, जो काही त्रास तुम्हाला जर ह्या श्री गणेश तत्त्वामुळे झालेला असेल तर मात्र तुम्हाला श्री गणेशालाच आळवावे लागते. म्हणजे असे आहे की, तुमच्यामधले श्री गणेश रुसले की, तुमच्यातले श्री गणेश तत्त्व बिघडते व तुम्हाला प्रोस्टेट ग्लँडचा त्रास व युट्रसचा कॅन्सर वगैरे होतो.

आता अनुभवाची गोष्ट सांगते. आमचे शिष्य आहेत अग्नीहोत्री म्हणून. त्यांचे नाव राजवाडे पण त्यांनी अग्नीचे मोठे मोठे यज्ञ केले म्हणून अग्नीहोत्री. पट्टीचे सहजयोगी आहेत. २-३ वर्षांपूर्वी एक दिवस माझ्याकडे आले व म्हणाले, 'मला काही त्रास नाही, फक्त प्रोस्टेटचा त्रास आहे.' मला मोठे आश्चर्य वाटलं. हा एवढा मोठा गणेश भक्त व सहजयोगी, त्यांना प्रोस्टेट चा त्रास कसा होणार? कारण प्रोस्टेटचा त्रास गणेश तत्त्वाने किंवा त्याच्या त्रासाने होतो. यांच्यावर गणेश रुसण्याचे कारण नाही. कारण हे पट्टीचे सहजयोगी आहेत आणि माझ्यावर त्यांची श्रद्धा आहे व अत्यंत भोळा मनुष्य. मग हे गणेश तत्त्व त्याच्या हातात कसे उलटे चालू लागेल. हे लक्षात नाही आले. मी त्यांना म्हटले, "ध्या की थोडा प्रसाद." प्रसाद म्हणून चणे असतात. ते दिल्यावर त्यांच्या बरोबरचे म्हणाले, "आज दादा काही खात नाहीत." म्हटलं "का? आज का नाही खात तुम्ही?" म्हणे, "सगळ्यांनी सांगितलंय की संकष्टीला चणे नाही खायचे." म्हटलं हेच चुकलंय. संकष्टी म्हणजे गणेशाचा

वाढदिवस. तुम्ही सगळे शिकलेले. कोणी काही सांगितलं तरी बुद्धी वापरली पाहिजे. सतर्कतेने घेतले पाहिजे. संकष्टीला आम्ही उपवास करतो. संकष्टी किंवा गणेश चतुर्थी हे त्याचे जन्मदिवस आहेत. त्याच्या जन्मदिवशी तुम्ही उपास करता म्हणजे काय सूतक पाळायचे आहे का? एक साधी गोष्ट आहे, मनुष्याचे जे expression असते किंवा मनुष्य जे दाखवतो दुःख झाले किंवा सुख मिळाले. जर घरात कोणी मनुष्य मेला तर आपण जेवत नाही. आता जर तुमच्या घरी मुलगा झाला किंवा नातू झाला तर तुम्ही पेढे वाटाल, मेजवान्या घाल, समारंभ कराल. मग श्री गणेश जन्माला आले तर तुम्ही उपाशी बसाल, तर मग होणारच प्रोस्टेट चा त्रास, मग युट्रसचा कॅन्सर. तो सुद्धा याच्यामुळे होतो. श्री गणेश तत्वाला जर तुम्ही नीट वागवले नाही तर म्हणजे तुमच्या मुलाला नीट वागवले नाही तर, जर तुमच्यामध्ये मातृत्व नसले तर, ह्या सर्व गोष्टीमुळे युट्रसचा त्रास होतो. श्री गणेश तत्वाचे काही काही फार अगदी पवित्र नियम आहेत. ते जर तुम्ही पाळले नाही तर तुम्हाला युट्रसचा त्रास होतात. पण हा त्रास एक डॉक्टर श्री गणेश तत्वाशी लावू शकत नाही. परंतु त्याचा संबंध श्री गणेशाशीच आहे. ते तो लावू शकत नाहीत. तो इथपर्यंत येतो की, प्रोस्टेट ग्लॅन्ड खराब झाली आहे किंवा फार तर पेल्व्हिक फ्लेक्सिस खराब झाले आहे. पण ह्याच्या मागचे जे परमेश्वराचे कार्य आहे किंवा ह्याच्या अंतर्ज्ञानाचे किंवा परोक्षज्ञानाने जे जाणले जातात किंवा ज्याला म्हटले पाहिजे की बाह्यज्ञानापासून अलग आहे, जे तुम्हाला दिसत नाही, त्यासाठी तुमच्याजवळ अजून डोळे नाहीत, त्यासाठी अजून संवेदना आलेली नाही, अजून तुमची परिपूर्ती झालेली नाही. तेव्हा तुम्ही कसे लक्षात घेणार की, हा त्रास श्री गणेश तत्त्व बिघडल्यामुळे झाला आणि श्री गणेश आमच्यात रागावलेला आहे. तेव्हा त्या दैवताला प्रसन्न केल्याशिवाय आम्ही सहजयोग करू शकत नाही. असे म्हटल्याबरोबर ते डॉक्टर एकदम घसरले. श्री गणेशाचे नाव घेतल्याबरोबर डॉक्टर एकदम घसरतात की आम्ही श्री गणेशाला मानायला तयार नाही. आम्ही फक्त सायन्स मानतो. मग बसा, तुमचा कॅन्सर वगैरे त्रास श्री गणेश तत्वाला मानल्याशिवाय ठीक होणार नाही. श्री गणेश तत्त्व बिघडल्यामुळे कॅन्सर होतो. श्री गणेश तत्त्व जर आपल्यामध्ये बिघडले कारण ते श्री गणेश तत्त्व हर एक ठिकाणी प्रत्येक अणू-रेणूत सगळीकडे संतुलन बघत असते. आता आम्ही कॅन्सर ठीक करतो, केला आहे आणि करणार, पण आमचा काही हा धंदा नाही. तेव्हा श्री गणेश तत्त्व किती महत्त्वाचे आहे, त्याला किती महात्म्य द्यावे तेवढे थोडे आहे.

हे अत्यंत सुंदर असे चार पाकळ्यांचे श्री गणेश तत्त्व आपल्यामध्ये असते आणि ह्या चार पाकळ्यांच्या श्री गणेश तत्त्वामध्ये मधोमध श्री गणेश जे आहेत ते आपल्यामध्ये बसलेले असतात. म्हणजे आपल्या शरीरात त्याच्यातले एक एक अंग आहे. त्याला अनेक अंगे आहेत. त्यापैकी पहिले अंग म्हणजे मानसिक अंग. मानसिक अंगाचे जे बीज आहे ते श्री गणेश तत्त्वाचे. इच्छाशक्ती म्हणजे जी डावीकडची शक्ती आहे व जी आपल्याला सगळ्या भावना देते. त्या भावनेच्या मुळातच श्री गणेश बसले आहेत म्हणजे ज्या माणसाला वेड लागले असेल, त्याचे श्री गणेश तत्त्वच खराब असले पाहिजे. त्याचा अर्थ असा नाही की, तो मनुष्य अपवित्र आहे. पण त्याच्या पवित्रतेला धक्का लागला असावा. पवित्रतेला कुणी ठेच मारली, तरच त्याला तसे होऊ शकते. एखाद्या माणसाला जर दुसऱ्या माणसाने खूप छळले, तरी त्यांचे श्री गणेशत्व बिघडू शकते कारण त्याला असे वाटते की परमेश्वर आहे. जर श्री गणेश आहेत तर मग ह्या माणसाचा ते वध का नाही करत? असे प्रश्न त्या माणसाला उभे झाले की, हळूहळू त्याची डावी बाजू खराब होत जाते आणि ती खराब झाली म्हणजे मग त्याला वेड लागायची

पाळी येते. आता बघा की श्री गणेश तत्त्वाचे किती संतुलन असते. जर तुम्ही कितीही परिश्रम केले आणि कितीही त्रास घेतला आणि जर बुद्धीने पुष्कळ मेहनत केली आणि पुढचा विचार केला, प्लॅनिंग केले, आजकालच्या लोकांना हा एक आजार लागलेला आहे जरा बुद्धीने विचार करण्याचा. म्हणजे फार विचार सुरु झाला आणि त्या विचारामध्ये जर संतुलन राहिले नाही तर तुमची डावी बाजू एकदम कामातून जाते म्हणजे थिजून जाते आणि उजवी बाजू जास्त वाढू लागते. त्यामुळे डाव्या बाजूचे जेवढे रोग आहेत ते श्री गणेश तत्त्व बिघडल्यामुळे होतात. पैकी मधुमेह हा रोग श्री गणेश तत्त्व बिघडले म्हणजे होतो. श्री गणेशाची जी संतुलन व्यवस्था आहे तो रोग ठीक करण्यासाठी आपले लक्ष मधुमेहाकडे श्री गणेश घालतात. असा मनुष्य लगेच काम करू लागतो. त्याचप्रमाणे हृदयविकारसुद्धा. जर तुम्ही अत्यंत डोक्याचे काम केले तर हृदयविकार होतो. कारण श्री गणेशाचे स्वस्तिक आपल्या शरीरात बनविलेले असते, ते म्हणजे दोन वातीसारख्या दिसणाऱ्या शक्ती ह्या एकात एक अशा मिळतात. पैकी डावीकडून जी अशी शक्ति येते, ही म्हणजे महाकालीची शक्ति. उजवीकडून येते ती महासरस्वतीची. मधोमध जिथे त्यांची मिलनबिंदू आहे, तो मिलनबिंदू मात्र महालक्ष्मी शक्तिच्या मधल्या उभ्या रेषेत आहे. डावीकडची सिंपथेटिक नर्व्हस सिस्टीम जी आहे ती महाकालीच्या शक्तिने चालते म्हणजे इच्छाशक्तीने चालते. आता एखाद्या माणसाच्या इच्छाशक्ती विरुद्ध फार कार्य झाले आणि त्याला फार त्रास झाला, त्याच्या कोणत्याही इच्छा पूर्ण झाल्या नाहीत, तर त्याला वेड लागते. त्याला हार्ट अ‍ॅटॅक नाही येणार. हार्ट अ‍ॅटॅक त्या माणसाला येईल, ज्याला पुष्कळ पाहिजे. त्याला हे पाहिजे, ते पाहिजे, पुष्कळ प्लॅनिंग पाहिजे. ते करायला पाहिजे, देशकार्याला निघाले. राष्ट्रकार्याला निघाले. काही काही उगीचच. डोक्याचे नुसते भ्रम आहे. काही कुणी कार्य केलेले नाही. केलेले असते तर दिसले असते. नुसते भांडण लावून ठेवले आपापसात. नाहीतर त्याला हृदयविकाराचा झटका येतो.

म्हणजे वर सांगितलेले सगळे रोग माणसाच्या अतिविचारामुळे होतात आणि त्यांचे संतुलन श्री गणेश आणून देतात. हे श्री गणेशाचे कार्य आहे. म्हणून तुम्ही पाहिले असेल की लोक जरी घाईत असले तरी श्री गणेशाचे देऊळ दिसले तर नमस्कार करून घेतात तेवढ्यातल्या तेवढ्यात. सिद्धिविनायकाला सुद्धा किती रांग लागते. पण त्याला काही अर्थ आहे काय? ते करून तेव्हाच फायदा होईल, जेव्हा तुमच्यामध्ये आत्मसाक्षात्कार आलेला आहे. जर तुमच्यात आत्मसाक्षात्कार आला नाही तर तुमचे परमेश्वराशी कनेक्शन जुळणार नाही. कोणता खोटा गुरु आहे, कोणता खरा गुरु आहे हे ही तुमच्या लक्षात येणार नाही. म्हणजे हे बीज तुमच्यामध्ये जे श्री गणेशाचे आहे ते कुंडलिनी उठल्यावर, कुंडलिनीला सगळ्यात प्रथम श्री गणेश समजून सांगतात व ही कुंडलिनी दाखवते की या गृहस्थाला कसले त्रास आहेत?

एखाद्याला समजा लिव्हरचा त्रास आहे, तर ती तिथे जाऊन धकधक करेल. तुमच्या डोळ्यांनी दिसते. जर नाभिचक्र धरलेले असेल किंवा नाभिचक्रावरती पकड असली तर नाभिचक्राच्या जवळ कुंडलिनी जेव्हा उठेल, तेव्हा तुमच्या डोळ्यांनी तुम्ही तिचे स्पंदन अथवा धकधक बघू शकाल. ती त्या ठिकाणी एखाद्या माणसाला जर समजा भूतबाधा असेल, तर संबंध पाठीवरती ती अशी धकधक करेल. तुम्हाला आश्चर्य वाटे. आम्ही त्याच्यावरती फिल्म घेतलेली आहे. तुम्हाला ती धडपड तिथे स्पष्ट दिसू शकते. कुंडलिनी आमच्यामुळे जागृत

होते ह्याच्याबद्दल काही शंका नाही. कुंडलिनी उठते, पण जर श्री गणेश तत्त्व खराब असेल तर श्री गणेश परत तिला खाली ओढून घेतात. ती वरपर्यंत आली तर परत धपकन खाली जाणार म्हणजे प्रथम श्री गणेश तत्त्व तुम्हाला सुधारले पाहिजे.

त्यांचे वैशिष्ट्य हे की कुंडलिनी वर आणून जरी बांधली तरी परत खाली येते आणि त्यांनी काय गणेश तत्त्वाला हानी केली ते मला ठाऊक नाही. त्यांनी तिथे काय हात घातला की काय केलं ते माहिती नाही, पण त्यांचे जे आम्ही पाहिलेले आहे की कुंडलिनी हमखास खाली पडते. पाच वेळा जरी कुंडलिनी उचलली तरी खाली पडते. तेव्हा ते काय करत होते म्हणून मी बऱ्याच वेळेला गुरुघंटालाकडे जाऊन सुद्धा आले, बघण्यासाठी, पाहण्यासाठी. करतात तरी काय? तेव्हा मी हे पाहिलेले आहे पुष्कळशा लोकांना की अत्यंत घाणेरडे आणि अनुचित प्रकार घडतात. प्रथम ते गणेश तत्त्व खराब करतात काही ना काही बहाण्याने. ते म्हणतात 'कुंडलिनीला उचलायला आम्हाला खाली हात घालायला पाहिजे.' म्हणजे बघा गणेश तत्त्व लहान बालकासारखे तिथे बसलेले आहे, आपल्या आईच्या लज्जा रक्षणार्थ आणि गणेश तत्त्वाने आपल्या सेक्सला चालना मिळते. तेव्हा जे लोक असे म्हणतात की सेक्सने आम्ही कुंडलिनी जागरण करू म्हणजे ते असं म्हणू लागले की गणेशाचा वाईट संबंध त्याच्या कुंडलिनीशी म्हणजे त्याच्या आईशी लावतो. त्या तिथे बसलेला आहे. त्या मार्गाने कोणी गेले तर तडाक मारतो. आमच्याकडे पुष्कळ मंडळी आली आहेत सांगायला की 'माताजी, आमची कुंडलिनी जागृत झाली'. म्हटलं 'असं का? म्हटलं काय होतय?'

कुंडलिनी जागृत झाली म्हणजे हातात थंड वारा यायला पाहिजे. पण त्यांच्या गळ्याला संबंध मोठमोठाले फोड आले आणि त्यातून सारखं पाणी निघतं. काही लोकांच्या अंगात कमालीची गरमी असते. दिल्लीला एका माणसाने मला तिनदा तार केली की 'माताजी, माझी कुंडलिनी जागृत झाली मी काय करू?' तेव्हा मी मुंबईला होते. म्हटलं त्याला तार करा आणि बोलवून घ्या. पण मी तिथून दिल्लीतून निघाले आणि तो तिथे पोहोचला. तर माझ्या वहिनी सांगत होत्या तो सारखा इथून तिथून धावत असायचा. जसे काही त्याला हजार मुंग्या किंवा विंचू चावले आहेत. इथून तिथून धावत असायचे. दिल्लीला एक गृहस्थ आहेत डॉ. बत्रा म्हणून. ते असेच एका प्रोग्रॅमला आले होते. ते म्हणाले, 'श्री माताजी, महिन्यापासून मी असा छळला गेलोय. मला विंचू चावून राहिले आहेत. माझी कुंडलिनी जागृत झाली आहे.' तेव्हा मी म्हटले बसा दोन मिनीटं, तरी त्यांना अगदी धीर धरवेना. तेव्हा मी त्यांच्याजवळ गेले व पाच मिनीटांत त्यांना शांत केले. कारण ही पृथ्वी. ते जमिनीवर उभे होते. तुम्ही आज जमिनीवर बसलात. मला फार आनंद झाला. आज अगदी बरोबर संबंध योग जुळलेला आहे. त्या पृथ्वी मातेने त्यांची संबंध उष्णता ओढून घेतली. आता तुम्ही कसे पृथ्वी मातेला सांगणार की, हे पृथ्वी माते, तू माझी संबंध गरमी ओढून घे. ओढूनच नाही घेणार ती, पण सहजयोग्यातील ती ओढून घेते. त्याला कारण असे आहे की, एकदा ते श्री गणेश तत्त्व तुमच्यात जागृत झाले तर तेच तत्त्व या पृथ्वीत असल्यामुळे, त्याच तत्त्वावर ही पृथ्वी चालत असल्यामुळे ती अगदी ओढून घेते व म्हणूनच आपल्यामध्ये ते तत्त्व जागृत ठेवले पाहिजे व ते पावित्र्य ठेवले पाहिजे माणसाने. इतकेच नाही तर सहजयोगमध्ये मग तो सहजयोगी जो पावित्र्याचा पुतळा व त्याला चालवणारा जो राजा श्री गणेश आहे. त्या देशामध्ये (शरीरामध्ये) जो राज्यकर्ता आहे. अशा श्री गणेशाला

‘त्रिवार’ नमस्कार करून आणि त्याच श्री गणेशासारखे आपल्यामध्ये पावित्र्य आणण्याचा आपण प्रयत्न केला पाहिजे.

आता ज्या गोष्टी सांगू नयेत आणि जे लोक सांगत आहेत, ज्याबद्दल पुष्कळ वाच्यता झाली आहे आणि अशा रितीने पुष्कळ तांत्रिकांनी सुद्धा आपल्या देशामध्ये आक्रमण केले आहे. त्यांचे आक्रमण राजकीय नसले तरी इतके अनैतिक आणि इतके घातक आहे की, त्यांचे आपण आज भोग उचलतो आहोत. या तांत्रिकांनी सगळा अतिशय घाणेरडेपणा सहाव्या शतकांत केला. त्याला कारण अशी की, त्या वेळचे राजे म्हणजे फार खुशाल चेंडू अशा लोकांच्या पैशावरती तांत्रिकांनी चैन केली. जास्त पैसा झाला म्हणजे मात्र हेच होते. आधी पहिले श्री गणेशतत्त्व खराब करा. पैसा जर अती झाला म्हणजे तो श्री गणेश तत्त्वाच्या मागे लागतो. तरुण मुलींच्या मागे लागणे, लहान अबोध मुलींच्या मागे लागणे ते त्यांच्यात श्री गणेश तत्त्व झोपल्याचे द्योतक आहे. हे तांत्रिक लोकसुद्धा काय करतात. त्यांच्यातील तेच आहे की कोणतीही अबोधिता दिसली की त्याला हाणायचे. कुणीही अबोध मनुष्य दिसला की त्याला मारायचे. आपलीच अबोधिता खतम करून घ्यायची. यावरून असे दिसते की, हे विलासी लोक परमेश्वरापासून दूर राहिले. तसेच अनेक कर्मठ लोक ज्यांनी परमेश्वराकडे जाण्याचा आटोकाट प्रयत्न करून परमेश्वर मिळविलेला नाही. आपल्यामध्ये विलासी प्रमाणेच कर्मठ लोक फार आहेत. कर्मठता आपल्यामध्ये कमी नाही. महाराष्ट्रात तर फारच कर्मठता आहे. म्हणजे सकाळी त्रेसष्ट वेळा हात धुतले पाहिजे. कुणी सांगितले माहीत नाही. त्या बाईंनी जर बासष्ट वेळा हात धुतले आणि त्रेसष्ट वेळा हात धुतले नाही तर रात्रभर तिला झोप येणार नाही. काहीतरी अमूक इतक्या वाती वळल्याच पाहिजे. अमुक लाख जप केलाच पाहिजे, पण जे करायला पाहिजे ते मात्र होत नाही, म्हणजे वाती वळायच्या आणि त्या वेळेला आपल्या सुनेच्या किंवा मुलीच्या काहीतरी वार्ड गोष्टी सांगत बसायचे असे आपल्याकडे प्रकार आहेत. त्यापैकी सांगायचे म्हणजे असे की, सहजयोग हा अशा लोकांत रुजणार नाही. येन्यागबाळ्याचे काम नाही. श्री रामदासांनी सगळी आमच्या कार्याची पूर्वपिठीका सांगितली आहे. जर तुम्ही दासबोध वाचला तर आम्हाला मुळीच तुम्हाला काही सांगायला नको. त्यांनी हे सगळे सांगून ठेवलेले आहे आणि तेच खरे आहे. ज्या माणसामध्ये ती कुवत असते आणि जो खरोखर त्या पट्टीचा असेल, त्याच माणसाला खरोखर सहजयोग साधेल. सगळ्यांना साधत नाही. म्हणजे व्हायब्रेशन्स येतील. पार व्हाल. पण परत गेले कामातून. अशा आम्ही हजारो लोकांना व्हायब्रेशन्स दिली. या मुंबई शहरातच निदान तरी दहा हजार लोकांना व्हायब्रेशन्स दिली आहेत. पण किती लोक त्यातले खरोखरच पुढे आले. कारण लोकांची दृष्टीच मुळी उलटीकडे जाते.

एक आमचे गुरू आहेत ते आम्हाला मानतात सुद्धा. ते आम्हाला म्हणत होते गाढवांना गाढवांचेच काम दिले पाहिजे. तुम्ही कशाला रियलायझेशन देत बसतात. तुम्हाला इतकी काय गरज पडली आहे. म्हटलं गरज नाही पडली, वेळ आली आहे तशी. जर आता सहजयोग झाला नाही तर हा परमेश्वराच्या घरचा निवाडा आहे. हे तुम्ही जाणून घेतले पाहिजे. आता चालायचे नाही असे. आताच तुम्ही पार होऊन घेतले पाहिजे. पुढे जे काही होणार आहे तिथे पुन्हा संधी मिळणार नाही. पुढे काय होणार आहे? त्यावेळी ‘एकादशरुद्र’ येणार आहेत. एकादशरुद्र म्हणजे अकरा रुद्र. एकच रुद्र ह्या संबंध विश्वाला संपविण्यासाठी समर्थ आहेत. पण जेव्हा अकरा रुद्र येतील

तेव्हा तुम्ही त्याची कल्पना करू शकत नाहीत. ते अगदी संबंध संपवून टाकतील. त्याच्या आधी ज्या लोकांचा निवाडा व्हायचा आहे, तो निवाडा आताच सहजयोगाने झाला पाहिजे आणि लोकांनी घेतला पाहिजे. पण बहुतेक लोकांचे असे असते की लहान लहानशा गोष्टीत लोक बिथरतात आणि लहान लहानशा गोष्टीवरून निघून जातात. पैकी जर आम्ही एखादे पैसेबिसे घेत असतो आणि एखादी भोंदूगिरी वगैरे केली, तर लोकांना जास्त आवडेल.

म्हणजे मनुष्याच्या अहंकाराला पुष्टी दिली तर मनुष्य यायला तयार असतो. पण सहजयोगामध्ये हे सांगायचे झाले तर हे सगळे काही परमेश्वराचे कार्य आहे. हे सहज घडते त्याला पैसा लागत नाही. एका फूलातून जसे फळ निघते तसेच तुमचे सुद्धा होणार आहे आणि जसे तुम्हाला नाक, डोळे, तोंड आणि ही मानवस्थिती आलेली आहे, तसेच अतिमानव स्थिती परमेश्वरावरच तुम्हाला ही एक स्थिती म्हणून देत आहे. हे दान आहे परमेश्वराचे. परमेश्वर तुम्हाला देणार आहे. तुम्ही या बाबतीत काही बोलू शकत नाही. ही भूमिका मानायला मनुष्य मुळी तयार होऊ शकत नाही. त्याला एवढा अहंकार झालेला आहे. त्याला वाटते डोक्यावर जोपर्यंत मी दहा दिवस उभा राहू शकत नाही, तोपर्यंत मला काही मिळणारच नाही. आधी हे लक्षात घेतले पाहिजे की, ज्या परमेश्वरांनी अशा अनंत गोष्टी ठेवलेल्या आहेत, त्या आपण काहीही करू शकत नाही. कोणतेही जिवंत कार्य आपण करू शकत नाही. तिथे आपण करू शकत नाही, तिथे आपण अतिमानव तरी कसे होऊ? तोच करणार. पण एवढेच होते की, पार झाल्यावर फक्त मनुष्य योनीतच मनुष्याला समजते की, आपण पार झालो, ही पहिली गोष्ट. दुसरी त्याच्यात जी शक्ति येते की, ज्यामुळे तो दुसऱ्यांना पार करू शकतो. त्याच्यातून ती शक्ति वाहते. तो एक-एक असा अनेक होऊ शकतो. म्हणजे त्याला देवत्व प्राप्त होते. तो स्वतः देवत्वात येतो. आता असे पुष्कळसे लोक आहेत. ज्यांनी चांगले चांगले गुरू वगैरे केलेले आहेत. गुरू मोठमोठाले आहेत, पण त्यांच्या शिष्यांमध्ये देवत्व आलेले मी पाहिलेले नाही. त्यांच्यात परिवर्तन झालेले नाही. ते जिथे आहेत तिथेच आहेत. जरी झाले तरी, शिष्य भयामुळे किंवा श्रद्धांनी पूर्ण अजून ते घटीत झालेले नाहीत. ती घटना घडलेली नाही. ते परिवर्तन आतून झालेले नाही. म्हणजे यांचा जर गाभाच ठीक करायचा असला किंवा फुलाचे फळ करायचे म्हटले म्हणजे संबंधच बदलते. अशी स्थिती मात्र कोणाला आलेली नाही, तेव्हा सांगायचे असे आहे की, त्यासाठी आपले श्री गणेश तत्त्व जागृत व्हायला पाहिजे. त्याला आपण आधी सांभाळले पाहिजे.

आजकालच्या काळामध्ये नाना तऱ्हेचे जाहिराती पाहतो व वाचतो आणि काही जाहिराती म्हणजे संबंध अशिल्लपणा आणि संबंध अपवित्रपणा त्यात भरलेला व हे जे आता शहरामध्ये झाले आहे. ते खड्यात पण गेले आहे. आता त्या अपवित्रतेने त्यांचा सर्वनाश झालेला आहे. त्यामुळे काही इतक्या दुःखात पडले की, आता रात्रंदिवस ह्याच योजना करत बसलेत की, आता आम्ही आत्महत्या कोणत्या प्रकारची करावी. ही त्यांची स्थिती आलेली आहे. तेव्हा तुम्ही त्या मार्गाला जातांना एकटेच विचार करून बघितला पाहिजे. तसेच रुढीप्रिय लोक प्रत्येक गोष्ट आपण का हे सगळे करत आहोत. आपण मानव स्थितीला आलो आहोत, तर याचा अर्थ लावला पाहिजे. आयुष्यभर तेच तेच करण्यात काही अर्थ नाही. जसजशी मंडळी परमेश्वराला तत्त्वतः सोडून निघाली तसतशी ही मंडळी परमेश्वराच्या नावाला नुसती चिकटून आहेत. सकाळपासून देवाला दिवा दाखवला, घंटी मारली की चालले. त्या रितीने वागणारे किंवा जे मी काहीच्या कर्मठपणाबद्दल सांगितले, अशा तऱ्हेची जी कर्मठ

मंडळी आहेत. त्यांनी समजून घेतले पाहिजे की, अशा तऱ्हेच्या फुकाच्या गोष्टींनी परमेश्वर कदापि मिळणार नाही. परमेश्वर आपल्यामध्ये आहे. तो जागृत केला पाहिजे हा सहजयोगाचा संदेश आहे. जर कुंडलिनी ही आई आणि श्री गणेश ही त्यांची कृती आहे आणि श्री गणेश हे तिचे मुल आहे. आपल्यामध्ये असलेली कुंडलिनी श्री गणेशाच्या नुसत्या हातावर फिरत असते. श्री गणेशाच्या हातात काय असते ते तुम्ही पाहिले असेल. तसेच त्यांच्या पोटावर सर्प बांधलेला असतो किंवा पुष्कळवेळा त्याच्या एका हातामध्ये सर्प असतो. म्हणजे गणेशाला तसे म्हटले तर चारच हात आहेत पण खरे म्हणजे त्यांना अनंत हात आहेत. जो हातामध्ये सर्प दाखवतात, तीच ही कुंडलिनी. तसेच आमच्या सहजयोग्यांचे. आश्चर्याची गोष्ट की, सहजयोगी हे जे पार होत आहेत, त्यांच्या नुसत्या हातावर कुंडलिनी चढते. ह्यांनी हात असा वर केला म्हणजे दुसऱ्यांची कुंडलिनी वर जाते. म्हणजे आता लहानसा सहजयोगी मुलगासुद्धा कुंडलिनी वर उचलतो. दोन दोन वर्षांची मुले, पाच-सहा महिन्याची मुले सुद्धा तुम्हाला सांगतील, तुमची कुंडलिनी सध्या कुठे अडली आहे ते. तिची काय स्थिती आहे.

माझी नात सात-आठ महिन्याची होती. तेव्हा हे श्री मोदी माझ्याकडे आले होते आणि त्यांचे आज्ञाचक्र धरलेले होते. तर बोलता बोलता तिला काही समजेना. ती अशी रांगत होती तरी तेवढ्यात ती हातामध्ये माझा कुंकवाचा करंडा घेऊन आली आणि त्यांच्या कपाळाला कुंकू लावले आणि त्यांचे आज्ञाचक्र तिने सोडवून टाकले. सारखी तिला हीच आवड असते. तेच मी माझ्या इतर सहजयोग्यांच्या लहान-लहान मुलांमध्ये पण पाहिलेले आहे. कित्येक जन्मजात पार आहेत. जन्मजात, म्हणजे केवढी मोठी ही गोष्ट. म्हणजे साक्षात जन्मजात पार मंडळी आज संसारामध्ये जन्माला येत आहेत. त्यांच्यासाठी संन्यास घ्यायला नको. संन्यास वगैरे घ्यायची ज्याला गरज वाटते त्याला मात्र अजून पार होता आले नाही. पार झाल्यावरती तुम्ही आतून आपोआप सुटत जाता. असे सुटत गेल्यामुळे बाहेरचा संन्यास काही घ्यायला नको. संन्यास घेतला म्हणजे आतून घेतला असला, तर त्याचे प्रदर्शन व जाहिराती लावायची काय गरज आहे? जर तुम्ही पुरुष असला, तर चेहऱ्यावर बघूनच लोक सांगतील हा पुरुष आहे की बाई. त्याच्या काय जाहिराती लावून फिरता की काय आम्ही पुरुष आहोत. आम्ही बायका आहोत. तशातलाच हा प्रकार आहे की संन्याशी तुम्ही मनाने झालात खूप काहीतरी असले तरी आतून ह्या देहात ऐहिक, पारमार्थिक सुख, समाधान वगैरे सहजयोगामध्ये सहज गाठता येते. त्याला संन्यास वगैरे घेण्याची काहीही गरज नाही. श्री शंकराची जी स्थिती आहे किंवा श्री शंकरांनी जी स्थिती प्राप्त करून घेतली आहे त्याला सुद्धा जसे श्री गणेश निर्माण करावे लागले तसे तुम्हाला सुद्धा ते श्री गणेश निर्माण करायला पाहिजे. आता आपल्यामध्ये लोकसंख्या हिंदुस्थानात जास्त आहे असे म्हणतात. मी म्हणते इतर कुठे वाढावी लोकसंख्या. इंग्लंडला मायनस होते, जर्मनीला मायनस होते, अमेरिकेला मायनस होते कारण तिथे कोणी शहाणा जन्माला येणारच नाही. सगळे आपल्या इथेच येणार. कारण तिथे जर मुलांना प्रत्येक आठ दिवसामध्ये इंग्लंडला आई-वडिल दोन मुलांना मारत असतात. हे तिथले स्टॅटिस्टिक आहे तर कोण शहाणा तिथे जन्माला येईल. या सगळ्यांचा मूर्खपणा आपण सहन करतो आहे आणि आपल्याला दूषण लागते आहे. ही मुलं दुसरीकडे जन्माला येणारच नाही कारण इतकी वाईट स्थिती आहे मुलांची.

आजच एक लहान मुलगा माझ्याकडे आला व म्हणाला दुडूदुडू धावण्याला इंग्लिशमध्ये काय शब्द आहे?

म्हटलं त्यांच्याजवळ कुठून असणार! लहान मुलांना बघतात तरी का ते धावतांना. आपल्याकडे दुडूदुडू धावणे हा वात्सल्य रस. आपल्याकडे श्रीकृष्णाचे वर्णन वाचावं अथवा श्रीरामाचे लहानपणाचे वर्णन वाचतांना अगदी कौतुक वाटते. कुठेही तुम्हाला श्री येशू ख्रिस्ताचे लहानपणाचे वर्णन मिळणार नाही. फक्त आपले रेव्हरंड टिळक होते त्यांनी मात्र 'हीच अंगुली मुखी घालूनी, मधू गोष्टी वदसी' वगैरे वगैरे असं लहान वर्णन केलेले आहे कारण त्यांच्या हृदयामध्ये भारतीयता असल्यामुळे त्यांनी ख्रिस्ताचे सुद्धा लहानपण कसं आहे त्याचं वर्णन केलं आहे. पण तुम्हाला कुठेही दुडूदुडू धावणे ह्याला इंग्लिश भाषेमध्ये शब्द मिळणार नाही. मला सुद्धा समजेना की याला कसं समजून सांगावं कारण लहान मुलांचे जे अंगभाव आहेत, अंगविक्षेप आहेत, जसं बाळसं धरणं आपण म्हणतो, त्याला काय इंग्लिश भाषेत काही अर्थ नाही. उलट ते म्हणतात की मुलांनी फॅट नसावं, थीन असायला पाहिजे कारण आत्तापासून सिनेमा ॲक्टर त्यांचे आदर्श. अशा रितीच्या नवीन नवीन कल्पना काढून त्यांच्यामधील अबोधिता आहे ती काढून घेतली आहे. आणि ते आपण करू नये आणि त्यांच्यापासून आपल्याला घेण्यासारखे काही नाही. लहान मुलांना जन्मल्याबरोबर आपल्याला आश्चर्य वाटेल, मला असंच वाटत होतं तुमच्यासारखे, लहान मूल जन्माला आल्यावर, त्याला दुसऱ्या खोलीत टाकून देतात आणि कुत्रे आणि मांजरी मात्र आपल्या बेडरूममध्ये ठेवतात.

मी जेव्हा माझ्या मुली येणार होत्या, त्यांची मुलं येणार होती तर आमच्या साहेबांच्या सेक्रेटरी, त्या बऱ्याच म्हाताऱ्या बाई आहेत. त्यांना मुलंबाळं काहीच नाही, त्या मला म्हणाल्या, 'तुम्ही अपसेट असाल?' म्हटलं 'अपसेट कशाला? मला तर खूप आनंद झाला आहे मुलं येणार आहेत म्हणून.' 'नाही' म्हणे 'तुमचं घरंबिरं घाणेरडं होईल.' म्हटलं 'होऊ दे घाण.' आमच्याकडे असे विचार सुद्धा डोक्यात येणार नाहीत. म्हणजे तुम्ही गणेश तत्त्वाकडे लक्ष दिले नाही तर 'इगोईझम' येतो. त्याला भयंकर अहंकार येतो. मोठे राजकीय जे नेते असतात त्यांचे चारित्र्य आपण पाहिले तर झिरो. त्याला कारण हे. कारण इगो मनुष्याला आला की तो राईट साईड ने वाढत जातो आणि राईट साईड ने वाढल्यामुळे मनुष्याला इगो येतो आणि इगो आल्यामुळे श्री गणेश तरी काय किंवा श्री गणेश तत्त्व तरी काय? पवित्रता म्हणजे काय? मीच म्हणजे सर्व काही आहे असे समजतो व त्यांच्यातले हे श्री गणेश तत्त्व नष्ट पावते, पण त्यातले एक सुंदर उदाहरण म्हणजे संन्यास घ्यायचा आणि लग्न करायचे नाही. घराच्या बाहेर रहायचे, आणखी कुणाशी संबंध ठेवायचा नाही. ते सुद्धा हे दुसरे लोक आहेत. श्री गणेश तत्त्व जर आपल्यात जागृत असले, तर संसारात राहूनच परमेश्वर मिळवता येतो आणि जर देवत्व मिळवायचे असेल, तर संसारात राहिले पाहिजे. ब्रह्मर्षिपद मिळू शकेल, जर तुम्ही अगदी फारच कडक अगदी तीव्र वैराग्य आचरले तर. पण मला असे आता वाटायला लागले आहे की, ब्रह्मर्षी सुद्धा एवढे मोठे पोहोचलेले आहेत, मी यांना ओळखते, पुष्कळसे लोक आहेत पण ते आता काही करायला तयार नाहीत. त्यांना एवढी आंतरिकता नाही आणि ते इतकी मेहनत करायला तयार नाहीत. मला कधी कधी वाईट वाटते आणि त्याचे असे मत आहे की, जे हे त्यांचे भक्त आहेत, त्या भक्तांची अजून तयारी नाही. जर मेहनत केली तर आपण तयारी करू शकतो आणि त्याला पुढे आणू शकतो. पुष्कळदा मला असे वाटते की, हे सगळेजण जर आता माझ्या मदतीला आले तर बरे होईल.

मला फार मानतात असे एक गृहस्था आहेत कलकत्याजवळ. त्यांचे नाव श्री ब्रह्मचारी म्हणून आहे. आणखी

ते फार पोहोचलेले आहेत आणि त्यांनी माझ्याबद्दल एका अमेरिकन माणसाला सांगितले की, श्री माताजी साक्षात् आल्यावर आम्ही आता बघत बसलो आहोत त्यांचे काम. आम्हाला हेच कार्य करायचे आहे व बाकीचे काही राक्षसाचा नाश वगैरे आम्ही मनन शक्तीने करतो आहोत असे सांगत, पण ते गृहस्थ इथे आल्यावर मी त्यांना म्हटले की, 'तुम्ही त्यांना अमेरिकेला घेऊन का नाही जात?' ते अमेरिकेला गेले, परंतु तेथून पाच दिवसातच पळाले आणि मला म्हणाले, मला अशा लोकांना भेटायचे नाही. ते अगदी घाणेरडे लोक आहेत. म्हणजे ह्या ब्रह्मचारीसारखे लोक स्वतः माणसात न राहिल्यामुळे अगदी माणूसघाणे झाले आहेत असे म्हटले तरीसुद्धा तुम्ही फार तर फार त्यांच्या चरणावर जाल. त्यांच्यावर श्रद्धा ठेवाल, त्यामुळे संत साधू आले तर तुमची स्थिती सुधारेल यात शंका नाही. पण मग तुम्हाला आत्मसाक्षात्कार कसा होणार? कारण त्यासाठी घाणीतच हात घालावा लागतो मुळी. मुलाला ठीक करायचे, मुलाला सांभाळायचे आहे तर आईला घाणीतच हात घालावा लागतो. जर ती घाण-घाण करत असेल, तर मुलाला स्वच्छ कोण करणार आहे? आणि म्हणूनच हे आईचे कार्य सहजयोगासाठी आम्ही करतो आहोत. आपण सर्वांनी त्यामध्ये न्हावून घ्यावे, त्याच्यामधील आनंद उचलावा हीच एक आईची इच्छा आहे. आईची एकच इच्छा असते की, आपल्यात असलेली शक्ती मुलात यायला पाहिजे. जोपर्यंत जनसाधारणांना ज्याचा फायदा होत नाही, जोपर्यंत जनसाधारण मानव त्यांच्यातून काही मिळवू शकत नाही, जोपर्यंत त्यांच्या मुलाला त्यांच्या शक्त्या मिळत नाहीत अशा आईचा उपयोग काय? अशा आई असल्यापेक्षा नसलेल्या बऱ्या. तेव्हा ज्या व्यक्तीला आई किंवा गुरु मानतात, आपल्यापेक्षा मोठे मानतात, त्यांनी जर स्वतःचा अर्थ लावलेला नाही तर त्यांच्या जीवनाचा तुम्हाला तरी काय आदर्श मिळणार आहे? सहजयोगामध्ये 'स्व' चा अर्थ लागतो. 'स्व' चा अर्थ म्हणजे तुमच्या आत्म्याचा अर्थ लागतो.

मूलाधार चक्रावर श्री गणेशाचे स्थान कसे आहे. त्याच्यात कुंडलिनीचे आवाज कसे होतात आणि कुंडलिनी कशी फिरते. नंतर प्रत्येक पाकळ्यामध्ये कसे तऱ्हेतऱ्हेचे रंग आहेत आणि ते कशा रितीने पाकळ्यामध्ये राहतात आणि ते कसे शोषण करून घेतात वगैरे बरेच आहे. त्याच्यामध्ये आणि ते ज्ञान सगळे तुम्हाला मिळाले पाहिजे आणि ते मिळणार आणि काहीही आम्ही त्याच्यातले लपवून ठेवणार नाही. प्रत्येक गोष्ट आम्ही तुम्हाला सांगायला तयार आहोत. पण तुम्हाला सुद्धा पार होऊन पुरुषार्थ करायला पाहिजे. जर तुम्ही पुरुषार्थ केला नाही, तर तुम्हाला काहीही फायदा होणार नाही.

आता पूजेमध्ये काय करावे हा प्रश्न लोकांना असतो. श्री माताजी, श्री गणेशाच्या पूजेला काय करावे? कारण आम्ही परोक्ष विद्या जाणतो. जे तुम्हाला दिसत नाही, त्याला नानकांनी 'अलख' म्हटले आहे. त्या डोळ्यांनी आम्ही बघतो. तेव्हा आम्हाला सांगायचे आहे, पहिल्यांदा पावित्र्य तुमच्यात आहे का ते बघा. आंघोळ वगैरे करणे हे तर झालेच. त्याचे काही नाही. ते नाही केले तरी चालेल पण एक मुसलमान सुद्धा श्री गणेश पूजा फार छान करतो. आपल्याला आश्चर्य वाटेल अल्जेरियाचे जवळ जवळ पाचशे मुसलमान सहजयोगी आहेत. तरुण मुले-मुली पार झालेली आहेत. पण त्यातला जो मुख्य आहे, त्याचे नाव आहे श्री जमाल आणि तो श्री गणेश पूजा इतकी सुंदर करतो ते अगदी बघण्यासारखे आहे आणि श्री गणेशाला ठेवून स्वतः त्यांची छान पूजा करतो. म्हणजे सहजयोगामध्ये हिंदू, मुसलमान, ख्रिश्चन सगळेच येतात आणि त्यापेक्षा त्यांच्या अनेक देवता

कशा सहजयोग्यता आहेत ते दाखवले आहे.

आता हे श्री गणेश तत्त्व आहे. ते आज्ञा चक्रावर आल्यावर श्री ख्रिस्त या स्वरूपात या संसारात आलेले आहेत. देवी महात्म्य म्हणजेच देवी भागवत जे श्री मार्कडेयांनी लिहीले आहे ते तुम्ही वाचा. त्यातील श्री महाविष्णुवरील वर्णन वाचा. त्यांनी सांगितले आहे की, राधेने स्वतःचा पूत्र तयार केला होता म्हणजे जसा पार्वतीने केला होता, पण श्री गणेशतत्त्वावर आधारित, त्यांनी जो पूत्र तयार केला होता, तो ह्या संसारात श्री ख्रिस्त म्हणून आला. आता ख्रिस्त! कारण राधेने तयार केला म्हणून कृष्णाच्या नावाने तो श्री क्रीस्त आहे आणि यशोदा आहे तिथे म्हणून येशू आणि अशा रितीने त्यांनी हे जे श्री गणेश तत्त्व आहे त्यांचे जे पूर्णपणे उद्घाटन केले ते ख्रिस्त स्वरूपात केलेले आहे. म्हणून हे लोक जे आपल्याला ख्रिश्चन म्हणवतात त्यांना हे आधी माहीत नाही की हे श्री येशू ख्रिस्त आधी श्री गणेशच होते आणि श्री गणेशतत्त्वाचा हा प्रादुर्भाव आहे आणि तोच आता श्री अकरा रुद्रामध्ये कसा येणार आहे. पण सांगायचे असे आहे की, 'आज्ञा चक्रावर' श्री गणेश गेल्यावर, जे परशू हातात ठेवून जे मूलाधार चक्रावर श्री गणेश सगळ्यांना थाडथाड मारत होते, ते ह्या ठिकाणी क्षमेचे एक साधन झालेले आहेत. क्षमा करणे हे मानवाचे सगळ्यात मोठे साधन आहे. क्षमा करणे हे साधन असल्यामुळे त्याला हातात तलवार नको. काही नको. नुसती जर त्यांनी लोकांना क्षमा केली, तर त्यांना काहीही त्रास होणार नाही आणि म्हणूनच आजच्या ह्या काळामध्ये, आम्ही सहजयोगामध्ये आपले जे आज्ञाचक्र धरते, तेव्हा सांगतो की, सगळ्यांना क्षमा करा आणि त्यांनी किती फायदा होतो ते अनेक लोकांना माहीत आहे आणि सहजयोगातल्या लोकांनी ते मान्य केलेले आहे आणि त्यांनी पाहिले आहे कारण सगळे काही सहजयोगात प्रत्यक्षात आहे जर तुम्ही क्षमा नाही केली तर तुमचे आज्ञाचक्र सुटणार नाही. तुमची डोकेदुखी जाणार नाही व तुमचा ट्युमर खाली येणार नाही. म्हणून क्षमा ही केलीच पाहिजे. कारण जोपर्यंत नाक धरले नाही, तोपर्यंत मनुष्य गोष्टीला तयार होत नाही. म्हणूनच हे सगळे आज्ञा आलेले आहेत असे मला वाटायला लागले आहे. कारण जोपर्यंत माणसाला अगदी कितीही समजावून सांगितले तरी तो एकावर एक आपली शक्कल काढत असतो याला काहीतरी दुसरा अर्थ आहे. तर तुमचा अर्थ अजून लागलेला नाही. तुमचे अजून नेमके तारायंत्रण लागलेले नाही, तेव्हा ते लावून घ्या. 'आधी आत्मसाक्षात्कार करून घ्या' हेच आमचे सांगणे आहे. त्यात काहीतरी शक्कल काढू नका. जे काही विचारांनी, निदानांनी किंवा पुस्तक वाचून होत नाही, ते आतून आले पाहिजे. ते झाले पाहिजे. ही घटना झाली पाहिजे. काही वेळेस इतके महामूर्ख लोक असतात विशेषतः शहरात, खेडेगावात नाही. ते म्हणतात, 'अहो, आमची कुंडलिनी जागरण झालेच नाही. बघा, आम्ही कसे?' म्हणजे फारच उत्तम तुम्ही अगदी! काय विचारता? अहो, तुमचे कुंडलिनी जागरण झाले नाही, म्हणजे काहीतरी मोठा दोष आहे तुमच्यात. शारीरिक असेल, मानसिक असेल, बौद्धिक असेल, तो काढून घ्या. ते काही चांगले नाही. स्वच्छ झाले पाहिजे. स्वच्छ झाल्यावरच आनंद येणार आहे, असे मनामध्ये समजून घेतले पाहिजे. म्हणजे सगळे ठीक होईल. आता यापैकी जो अहंकाराचा भाग आहे, तो मात्र श्री गणेशाच्या चरणी आज अर्पण करावा. श्री गणेशाला प्रार्थना करावी की, 'आमचा अहंकार घे.' असे तुम्ही जर त्यांना आज म्हटलेत तर माझ्यासाठी फारच आनंदाची गोष्ट होईल. कारण श्री गणेशासारखा पुत्र सर्वांना असावा असे आम्ही सांगतो आणि त्याच्या नुसत्या नावाने आमचे संबंध शरीर अगदी चैतन्य लहरींनी वाहू लागते. अशा सुंदर गणेशाला नमन करून आजचे भाषण संपवते.

HINDI TRANSLATION

(Marathi Talk)

आज के इस के प्रथम दिन शुभ घड़ी में, ऐसे इस सुन्दर वातावरण में इतना सुन्दर विषय, सभी योगायोग मिले हुए दिखते हैं। आज तक मुझे किसी ने पूजा की बात नहीं कही थी, परन्तु वह कितनी महत्वपूर्ण है! विशेषतः इस भारत भूमि में, महाराष्ट्र की पूण्य भूमि में, जहाँ अष्टविनायकों की रचना सृष्टि देवी ने (प्रकृति ने) की है। वहाँ श्री गणेश का क्या महत्व है और अष्टविनायक का महत्व क्यों है? ये बातें बहुत से लोगों को मालूम नहीं है। इसका मुझे बहुत आश्चर्य है। हो सकता है जिन्हें सब कुछ पता था या जिन्हें सब कुछ मालूम था ऐसे बड़े-बड़े साधु सन्त आपकी इसी सन्त भूमि में हुए हैं, उन्हें किसी ने बोलने का मौका नहीं दिया या उनकी किसी ने सुनी नहीं। परन्तु इसके बारे में जितना कहा जाए उतना कम है और एक के जगह सात भाषण भी रखते तो भी श्री गणेश के बारे में बोलने के लिए मुझे वो कम होता।

आज का सुमुहूर्त घटपूजन का है। घटस्थापना अनादि है। मतलब जब इस सृष्टि की रचना हुई, (सृष्टि की रचना एक ही समय नहीं हुई वह अनेक बार हुई है।) तब पहले घटस्थापना करनी पड़ी।

अब 'घट' का क्या मतलब है, यह अत्यन्त गहनता से समझ लेना जरूरी है। प्रथम, ब्रह्मतत्त्व में जो स्थिति है, वहाँ परमेश्वर का वास्तव्य होता है। उसे हम अंग्रेजी में entrophy कहेंगे। इस स्थिति में कहीं कुछ हलचल नहीं होती है। परन्तु स्थिति में जब इच्छा का उद्गम होता है या इच्छा की लहर 'परमेश्वर' को आती है, तब उसी में परमेश्वर की इच्छा समा जाती है। वह इच्छा ऐसी है कि अब इस संसार में कुछ सृजन करना चाहिए। यह इच्छा उन्हें क्यों होती है? वह उनकी इच्छा! परमेश्वर को इच्छा क्यों होती है, ये समझना मनुष्य की बुद्धि से परे है। ऐसी बहुत सी बातें मनुष्य की सर्वसाधारण बुद्धिमत्ता से परे हैं। परन्तु जैसे हम कोई बात मान लेते हैं, वैसे ही ये भी मानना पड़ेगा कि परमेश्वर की इच्छा उनका शौक है। उनकी इच्छा, उन्हें जो कुछ करना है वे करते रहते हैं। यह इच्छा उन्हीं में विलीन होती है (एकरूप होती है) और वह फिर से जागृत होती है। जैसे कोई मनुष्य सो जाता है और फिर जग जाता है। सो जाने के बाद भी उसकी इच्छाएं उसी के साथ सोती हैं, परन्तु वे वहीं होती हैं और जगने के बाद कार्यान्वित होती हैं। वैसे ही परमेश्वर का है। जब उन्हें इच्छा हुई कि अब एक सृष्टि की रचना करें, तब इस सारी सृष्टि की रचना की इच्छा को, जिसे हम तरंग कहेंगे या जो लहरें हैं, वह एकत्रित करके एक घट में भर दिया। यही वह 'घट' है। और इस घट का मतलब परमेश्वर है।

मतलब परमेश्वर व उनकी इच्छाशक्ति अगर अलग की जाय, हम अगर ऐसा समझ सकें तो समझ में आएगा। आपका भी उसी तरह है, परन्तु थोड़ा सा फर्क है। आप और आप की इच्छा शक्ति इस में फर्क है। वह पहले जन्म लेती है। जब तक आपको किसी बात की इच्छा नहीं होती तब तक कोई काम नहीं होता। मतलब अब जो ये सुन्दर विश्व बना है वह किसी की इच्छा के कारण है। हर एक बात इच्छा होने पर ही कार्यान्वित होती है। और परमेश्वर की इच्छा कार्यान्वित होने के लिए उसे उनसे अलग करना पड़ता है। उसे हम 'आदिशक्ति' कहेंगे।

ये प्रथम स्थिति जब आयी तब घटस्थापना हुई। यह अनादिकाल से अनेक बार हुआ है। और आज भी जब हम घटस्थापना करते हैं, तो उस अनादि अनंत क्रिया को याद करते हैं। तो उस नवरात्रि के प्रथम दिन हम घटस्थापना करते हैं। मतलब कितनी बड़ी ये चीज़ है! याद रखिए। उस समय परमेश्वर ने जो इच्छा की, वह कार्यान्वित करने से पहले एकत्रित की और एक घट में भर दी। उसी 'इच्छा' का हम आज पूजन कर रहे हैं। उसी का आज हमने पूजन किया। वह इच्छा परमेश्वर को हुई, उन्होंने आज हमें मनुष्यत्व तक लाया, इतनी बड़ी स्थिति तक पहुँचाया, तब आपका ये परम कर्तव्य है कि उनकी इस इच्छा को पहले वंदन करें।

उस इच्छा को हमारे सहजयोग की भाषा में श्री 'महाकाली की इच्छा' कहते हैं या 'महाकाली की शक्ति' कहते हैं। ये महाकाली की शक्ति है और ये जो नवरात्रि के नव दिन (विशेषकर महाराष्ट्र में) समारंभ होते हैं वे इस महाकाली के जो कुछ अनेक अवतरण हुए हैं उनके बारे में हैं। अब महाकाली शक्ति से पहले, यानी इच्छा शक्ति के पहले, कुछ भी नहीं हो सकता। इसलिए इच्छा शक्ति आदि है, और अन्त भी उसी में होता है। प्रथम इच्छा से ही सब कुछ बनता है और उसी में विलीन होता है। तो ये सदाशिव की शक्ति या आदिशक्ति है। ये आप में महाकाली की शक्ति बनकर बहती है। अगर यहाँ पर ये परमेश्वर है ऐसा समझ लें, ये विराट का अंश स्वरूप माना तो उसमें जो बायीं तरफ की शक्ति है वह आप की इड़ा नाड़ी से प्रवाहित होती है। उस शक्ति को महाकाली की शक्ति कहते हैं। इसका मनुष्य में सबसे ज्यादा प्रादुर्भाव हुआ है। पशुओं में उतना नहीं है। अपने में वह (मनुष्य प्राणी में) अपनी दायीं तरफ से सिर में से निकलती है। उसके बाद बायीं तरफ जाकर त्रिकोणाकार अस्थि के नीचे जो श्री गणेश का स्थान है वहाँ खत्म होती है। मतलब महाकाली की शक्ति ने सर्वप्रथम केवल श्री गणेश को जन्म दिया। तब श्री गणेश स्थापित हुए। श्री गणेश सर्वप्रथम स्थापित किए हुए देवता हैं। और इसी तरह, जिस प्रकार श्री महाकाली का है, उसी प्रकार श्री गणेश का है। ये बीज है और बीज से सारा विश्व निकल कर उसी में वापस समा जाता है, वैसे ही सब गणेश तत्त्व से निकलकर गणेश तत्त्व में समा जाता है। श्री गणेश, ये जो कुछ है, उसी का बीज है, जो आपको आँख से दिख रहा है, कृति में है, इच्छा में है, उसका बीज है। इसलिए श्री गणेश को प्रमुख देवता माना जाता है। इतना ही नहीं, श्री गणेश का पूजन किए बगैर आप कोई भी कार्य नहीं कर सकते। फिर वे कोई भी हो, शिव हो, वैष्णव हो या ब्रह्मदेव को मानने वाले हों, सभी प्रथम श्री गणेश का पूजन करते हैं। उसका कारण है कि श्री गणेश तत्त्व परमेश्वर ने सबसे पहले इस सृष्टि में स्थापित किया। श्री गणेश तत्त्व, मतलब जिसे हम अबोधिता कहते हैं या अंग्रेजी में innocence कहते हैं, अब ये तत्त्व बहुत ही सूक्ष्म है। ये हमारी समझ में नहीं आता। जो बच्चों में रहता है, जिसके चारों तरफ आविर्भाव है और जिसकी सुगन्ध फैली हुई है। इसलिए छोटे बच्चे इतने प्यारे लगते हैं। ऐसा यह अबोधिता का तत्त्व है। वह इस श्री गणेश में समाया है। अब ये मनुष्य को समझना जरा मुश्किल है कि कैसे एक ही देवता में ये सब कुछ समाया है? परन्तु अगर हमने सूरज को देखा तो जैसी उनमें प्रकाश देने की शक्ति है उसी प्रकार श्री गणेश में ये अबोधिता है। तो ये जो अबोधिता की शक्ति परमेश्वर ने हम में भरी है उसकी हमें पूजा करनी है। मतलब हम भी इसी प्रकार अबोध हो जाएं। अबोधिता का अर्थ बहुतों को लगता है 'अज्ञानी'। परन्तु अबोधिता, मतलब भोलापन, जो किसी बच्चे में है या मासूमियत कहिए, वह हमारे में आनी चाहिए। ये कितना बड़ा तत्त्व है ये आप नहीं समझते हैं। एक छोटा बच्चा अगर खेलने लगे। वैसे आजकल

के बच्चों में भोलापन नहीं रहा है। उसका कारण आप बड़े लोग ही हैं। हम दूसरों को क्या बताएँ? हम कौन से अपने धर्म का पालन कर रहे हैं? कितने धार्मिक हम हैं, जो अपने बच्चों को धार्मिक बनाएँ। ये सब उसी पर निर्भर है। इसलिए बच्चे ऐसे हैं। अब ये जो मनुष्य में 'अबोधिता' का लक्षण है वह किसी बच्चे को देखकर पहचाना जा सकता है। जिस मनुष्य में अबोधिता होती है वह कितना भी बड़ा हो, वह उसमें रहती है। जैसे कोई छोटा बच्चा खेलेगा, खेल में वह शिवाजी राजा बनेगा, किला बनवाएगा, सब कुछ करेगा, उसके बाद सब कुछ छोड़कर वह चला जाएगा। मतलब सब कुछ करके उससे अलिप्त (अलग) रहना। जो कुछ किया, उसके प्रति अलगाव। उसके पीछे दौड़ना नहीं।

ये साधारणतया एक बच्चे का बर्ताव होता है। आपने किसी भी बच्चे को कुछ भी दिया तो वह उसको संभालकर रखेगा। फिर थोड़ी देर बाद आपने उसे कुछ फुसलाकर वह वापस ले लिया तो उसे उसका कोई दुःख नहीं रहेगा। परन्तु कुछ बातें ऐसी हैं जो छोटा बच्चा कभी नहीं छोड़ता। उसमें एक बात महत्वपूर्ण है। वह है उसकी 'माँ'। उसकी माँ वह नहीं छोड़ता। बाकी सब कुछ आपने उससे निकाल लिया तो कोई बात नहीं। उसे कुछ नहीं मालुम, पैसा नहीं मालुम है, पढ़ाई नहीं मालुम, कुछ नहीं मालुम। उसे केवल एक ही बात मालुम है। वह है उसकी माँ। यह मेरी माँ है, ये मेरी जन्मदात्री है, यही मेरी सबकुछ है। वह माँ से ज्यादा किसी भी चीज़ को महत्व नहीं देता।

रविन्द्रनाथ ने एक बहुत ही सुन्दर बात लिखी है। एक छोटा सा बालक बाजार में कहीं खो गया और वह जोर जोर से रोने लगा। उसे लोगों ने पकड़ा और पूछा कि उसे क्या चाहिए। वो तो बस रोये जा रहा था। लोगों ने उससे कहा कि वे उसे घोड़ा देंगे, हाथी देंगे, पर वह बोला कुछ नहीं बस मुझे मेरी माँ चाहिए। और वह रोये जा रहा था। खाने के लिए दिया तो भी उसने नहीं खाया। सारा दिन रोता रहा। जब उसकी माँ मिली तब वह चुप हो गया। मतलब हम सभी में बचपन से ये बीजतत्त्व है। इसलिए हम अपनी माँ को नहीं छोड़ते। हमें पता रहता है उसने हमें जन्म दिया है। परन्तु उसके सिवाय, एक दूसरी माँ परमेश्वर ने आपमें आपको दी है और वही माँ अपने आप में आपकी 'कुण्डलिनी' है। कुण्डलिनी माता, जो आप में त्रिकोणाकार अस्थि में परमेश्वर ने बिठायी है, वह आपकी माँ हैं। उसे आप हमेशा खोजते हैं। आपकी सभी खोजों में, फिर वो राज-काज में हो, सामाजिक हो या शिक्षा-क्षेत्र में हो, किसी भी चीज़ का आपको शौक हो, उन सभी शौकों के पीछे आप उस कुण्डलिनी माँ को खोजते हैं। यह कुण्डलिनी माँ, आपको परम पद तक पहुँचाती है, जहाँ सभी तरह का समाधान मिलता है। इस माँ की खोज, माने इस माँ के प्रति खिंचाव जो आप में अदृश्य है, वह आप में श्री गणेश तत्त्व के कारण जागृत है।

जिस मनुष्य का श्री गणेश तत्त्व एकदम नष्ट हुआ होता है, उस में अबोधिता नहीं होती है। अबोधिता में बहुत से गुण मनुष्य में दिखते हैं। मतलब माँ-बहन, भाई उनके प्रति पवित्रता रखना। जीवन में बर्ताव करते समय, संसार में रहते समय परमेश्वर ने एक अपनी 'पत्नी' और बाकी सब लोग जो हैं उनसे आपका पवित्र रिश्ता है, ऐसा परमेश्वर ने बताया है, और ऐसा अगर आपके व्यवहार में दिखने लगा तो मानना पड़ेगा कि इस मनुष्य में सच्ची अबोधिता है। वह उनकी सच्ची पहचान है। अबोधिता की ये पहचान है कि मनुष्य को सभी में पवित्रता दिखाई देती है क्योंकि अपने आप पवित्र होने के कारण वह अपवित्र नजरों से किसी को नहीं देखता। अब अपने यहाँ

पवित्रता समझाने की बात नहीं है। अपने यहाँ पवित्रता क्या है ये मनुष्य को मालूम है। इंग्लैंड में, अमेरिका में समझाना पड़ता है क्योंकि उनके दिमाग ठिकाने नहीं होते। पर आप सब तो समझदार हो। विशेषतः इस भारत भूमि से परमेश्वर कृपा से, अष्टविनायक कृपा से या आपकी पूर्व पुण्याई से, आपके गुरु-सन्तों की, की हुई सेवा के कारण पृथ्वी पर महाराष्ट्र एक ऐसी भूमि है कि जहाँ से ये पवित्रता अभी तक नहीं हिली है। और इसी पवित्रता का आज आप पूजन कर रहे हैं। मतलब पूजन करते समय आपमें वह पवित्रता है कि नहीं है इधर ध्यान देना जरूरी है। अब हमारे सहजयोग में जिनमें गणेश तत्त्व नहीं है वह व्यक्ति किसी काम का नहीं, क्योंकि ये जो गणेश बिठाये हैं वे गौरी के पुत्र है और श्री गौरी आप की कुण्डलिनी शक्ति है। यही ये गौरी शक्ति है। आज श्री गौरी पूजन है और आज श्री गणेश पूजन है। मतलब कितना बड़ा दिन है। ये आप समझ लीजिए। आप में जो आपका श्री गणेश तत्त्व श्री गौरी से कहता है कि ये मनुष्य ठीक है कि नहीं, मतलब उसमें कितनी सुन्दर व्यवस्था की है ये आप देखिए।

इड़ा और पिंगला ये दो नाड़ियाँ आप में है। इस में एक महाकाली और एक महासरस्वती है। महाकाली से महासरस्वती निकली है। महासरस्वती क्रियाशक्ति है। पहली इच्छाशक्ति है और दूसरी क्रियाशक्ति है। इन दोनों शक्तियों से आपने जो कुछ इस जन्म में किया है, पूर्वजन्मों में किया है, जो कुछ सुकृत है और दुष्कृत है उन सबका ब्यौरा ये श्री गणेश वहाँ बैठकर देखते हैं। वे देखते हैं इस मनुष्य ने कितना पुण्य किया है। अब पुण्य क्या है, ये तो आजकल के मॉडर्न लोगों को मालूम नहीं और उस बारे में जानने की जरूरत महसूस नहीं करते। लोगों को लगता है इसमें क्या रखा है? पुण्य क्या है, कितना है? अगर पाप-पुण्य की भावना ही नहीं है तो पाप और उसका क्षालन ये बातें समझाने का कोई मतलब ही नहीं है। मनुष्य में पाप और पुण्य भाव हैं, जानवरों में नहीं है। जानवरों में बहुत से भाव नहीं हैं। अब देखिए, किसी जानवर को आप गोबर में से ले जाओ या गन्दगी में से ले जाओ, उसे बदबू नहीं आती। उसे सौंदर्य क्या है, ये भी नहीं मालूम। मनुष्य बनते ही आपको पाप-पुण्य का विचार आता है। आप जानते हैं ये पाप है, ये गलत है, इसे नहीं करना है। ये पुण्य है, इसे करना चाहिए। पाप-पुण्य का न्याय आप नहीं करते, आप में बैठे श्री गणेश इसका हिसाब करते हैं। प्रत्येक मनुष्य में श्री गणेश का स्थान है, वह प्रोस्टेट ग्लैंड के पास, उसे हम मूलाधार चक्र कहते हैं। त्रिकोणाकार अस्थि को मूलाधार कहा है। वहाँ कुण्डलिनी माँ बैठी है। उस त्रिकोणाकार अस्थि के नीचे श्री गणेश उनकी लज्जा की रक्षा करते हैं। अब आपको मालूम होगा श्री गणेश की स्थापना श्री गौरी ने कैसे की थी। उनकी शादी हुई थी पर अभी पति से भेंट नहीं हुई थी। उस समय वह नहाने गयीं और अपना (बदन का) मैल जो था उससे श्री गणेश बनाया। अब देखिए, हाथ में अगर चैतन्य लहरें (vibrations) है तो सारे शरीर में भी चैतन्य लहरें होंगी, तो वह चैतन्य गौरी माता ने मैल में ले लिया तो वह मैल भी चैतन्यमय हो गया और उसी मैल का उन्होंने श्री गणेश बनाया। उसे अपने स्नानघर के बाहर रखा। अब देखिए, सामने नहीं रखा, क्योंकि स्नानघर से सारी गन्दगी बहकर बाहर आती है। अपने यहाँ बहुत से लोगों को मालूम है। ये जो स्नानघर का बहता पानी है उस में लोग अरबी के पत्ते व कभी कभी कमल के फूल उगाते हैं और वहीं पर ही वे अच्छा उगते हैं। ठीक इसी तरह श्री गणेश का है, आश्चर्य की बात है कि सबसे गन्दी जगहों में ये कमल उगते हैं और वह अपने सुगन्ध से उस सारी गन्दगी को सुगन्धित कर देते हैं। ये जो उनकी शक्ति है वह आपके जीवन में भी आपकी बहुत मदद करती है। अपने में जो कुछ गन्दगी दिखाई देती है वह इस श्री गणेश तत्त्व के कारण दूर होती है। अब इस श्री गणेश तत्त्व से कुण्डलिनी का, माने श्री गौरी का, पहले पूजन करना पड़ता है।

मतलब अपने में अबोधिता होनी चाहिए। आपको आश्चर्य होगा, जब अपनी कुण्डलिनी का जागरण होता है तब श्री गणेश तत्त्व की सुगंध सारे शरीर में फैलती है।

बहुतों की, विशेषतः सहजयोगियों का जिस समय कुण्डलिनी जागरण होता है उस समय खुशबू आती है। क्योंकि श्री गणेश तत्त्व पृथ्वी तत्त्व से बना है। इस श्री महागणेश ने पृथ्वी बनायी है। तो अपने में जो श्री गणेश हैं, वे भी पृथ्वी तत्त्व से बने हैं। अब आपको मालुम है कि सारी सुगंध पृथ्वी से आती हैं। सारे फूलों की सुगंध पृथ्वी से आती है। इसलिए कुण्डलिनी का जागरण होते समय बहुतों को विभिन्न प्रकार की सुगंध आती हैं। इतना ही नहीं बहुत से सहजयोगी तो मुझे कहते हैं, श्री माताजी, आपकी याद आते ही अत्यंत खुशबू आती है। बहुतों को भ्रम होता है कि श्री माताजी कुछ इत्र वगैरा लगाती हैं। पर ऐसा नहीं है। अगर आप में श्री गणेश तत्त्व जागृत हो तो अन्दर से खुशबू आती है। तरह-तरह की सुगन्ध मनुष्य के अन्दर से आती है। परन्तु कुछ दुनिया में ऐसे भी लोग हैं जो अपने आपको साधु-सन्त कहलवाते हैं और उन्हें सुगन्ध से नफरत है। अपने यहाँ किसी देवता का वर्णन आपने पढ़ा होगा, विशेषतः श्री गणेश तो सुगन्धप्रिय हैं, वे कुसुमप्रिय भी हैं, और कमलप्रिय हैं। वैसे ही श्री विष्णु के वर्णनों में लिखा है। श्री देवी के वर्णनों में लिखा है। इसका मतलब है कि जिन लोगों को सुगन्ध प्रिय नहीं व जिनको सुगन्ध अच्छा नहीं लगता उनमें कुछ भयंकर दोष हैं। वे परमेश्वर के विरोध में हैं, उनमें परमेश्वर शक्ति नहीं है। जिस मनुष्य को सुगन्ध बिलकुल अच्छा नहीं लगता उसमें कुछ भयंकर दोष हैं और परमेश्वर के विरोधी तत्त्व बैठे हुए हैं, यह निश्चित है। क्योंकि सुगन्ध पृथ्वी तत्त्व का एक महान तत्त्व है। योगभाषा में उसके अनेक नाम हैं। परन्तु कहना ये है कि जो कुछ पंचमहातत्त्व हैं और उनके पहले उनके जो प्राणतत्त्व है, उस प्राणतत्त्व में आद्य या सर्वप्रथम सुगन्ध है। उसी तत्त्व से हमारी पृथ्वी भी बनी है। उसी प्राणतत्त्व से बना हुआ श्री गणेश है। तो श्री गणेश का पूजन करते समय प्रथम हमें अपने आप को सुगन्धित करना चाहिए। मतलब यह कि अपना जीवन अति सूक्ष्मता में सुगन्धित होना चाहिए। बाह्यतः मनुष्य जितना दुष्ट होगा, बुरा होगा उतना ही वह दुर्गन्धी होता है। हमारे सहजयोग के हिसाब से ऐसा मनुष्य दुर्गन्धी है। उपर से उसने खुशबू लगायी होगी तो भी वह मनुष्य सुगन्धित नहीं है। सुगन्ध ऐसा होना चाहिए कि मनुष्य आकर्षक लगे तो वह मनुष्य सच में सुगन्धित है। दूसरा, मनुष्य जिसमें से लालच और गन्दगी बाहर बह रही है उस मनुष्य के पास जाकर खड़े होने से गन्दा लगेगा। परन्तु ऐसे मनुष्य को देखकर कुछ लोगों को अच्छा भी लगता होगा। यह उनके दोष पर निर्भर है। वे लोग श्री गणेश तत्त्व के नहीं हैं।

श्री गणेश तत्त्व वाला मनुष्य अत्यंत सात्त्विक होता है। उस मनुष्य में एक तरह का विशेष आकर्षण होता है। उस आकर्षण में इतनी पवित्रता होती है कि वह आकर्षण ही मनुष्य को सुखी रखता है। अब आकर्षण की कल्पनाएँ भी विक्षिप्त हो गयी हैं। इसका कारण है कि मनुष्य में श्री गणेश तत्त्व रहा नहीं है। अगर मनुष्य में श्री गणेश तत्त्व होगा तो आकर्षण भी श्री गणेश तत्त्व पर निर्भर है, सहज ही है। जहाँ आकर्षण (श्री गणेश तत्त्व) है वहाँ वह तत्त्व अपने में होगा। तभी अपने को आकर्षण महसूस होगा। एक बहुत ही सुप्रसिद्ध मोनालिसा का चित्र है। आपने सुना होगा 'लिओनार्द-द-विंची' ने उसे बनाया है। बहुत ही सुन्दर चित्र है और उसे पॅरिस म्यूज़ीअम में रखा हुआ है। अगर उस चित्र को या उस औरत को देखें तो आजकल के मॉडर्न औरतों की दृष्टि से और ब्यूटी के बारे में जो मॉडर्न आयडियाज़ है, उसकी दृष्टि से उसे कभी भी ब्यूटी क्वीन नहीं कह सकते और उसके चेहरे पर एक

स्मितहास्य है जिसे 'मोबाईल स्माईल ऑफ मोनालिसा' कहते हैं और उस स्माईल पर हजारों साल मेहनत करके भी लोग इस तरह का चित्र निकाल नहीं सके। उसमें प्रमुख क्या है; वो उसका पावित्र्य। उस चित्र में इतनी पवित्रता है कि उसी से वो आकर्षक हुआ है। पर आजकल के मॉडर्न युग में, विचित्र और विकृत भावनाओं के पीछे भी, मुझे आश्चर्य हो रहा है कि हजारों लोग वो चित्र देखने के लिए वहाँ आते हैं। अगर जिस दिन वो चित्र वहाँ नहीं होगा तो कोई भी अन्दर नहीं जाता। इतना बड़ा म्यूज़ीअम है फिर भी कोई अन्दर जाने के लिए तैयार नहीं। परन्तु आजकल के आधुनिक युग में अगर आपने पवित्रता की बातें की तो आप में जो बड़े-बड़े बुद्धिजीवी लोग हैं, उन्हें यह बिलकुल मान्य नहीं होगा। उन्हें लगता है ये सब पुरानी कल्पनाएँ हैं। और इसी पुरानी कल्पनाओं से कहते हैं 'यह मत करो, वह मत करो, ऐसा मत करो, वैसा मत करो, ऐसा नहीं करना चाहिए, वैसा नहीं करना चाहिए। इस तरह से आप लोगों की conditioning करते हैं।' ऐसी बातों से फिर मनुष्य बुरे मार्ग की तरफ बढ़ता है। कहने का मतलब है कि मनुष्य में पवित्रता माँ-बाप की संगति से आती है। प्रथमतः अगर माँ पवित्र नहीं होगी तो बेटे का पवित्र रहना बहुत मुश्किल है। परन्तु कोई ऐसा एक जीव होता है जो अत्यंत बुरी औरत के यहाँ जन्म लेता है और वह इसलिए पैदा होता है कि उस औरत का उद्धार हो जाए। और वह खुद बहुत बड़ा जीव होता है। विशेष पुण्यवान आत्मा होती है। मतलब जैसे गन्दगी में कमल का फूलना वैसे ही वह मनुष्य जन्म लेता है। लन्दन में विशेष कर के मुझे बहुत आश्चर्य होता है कि वहाँ ऐसे कई बालक हैं जिनकी माँओं को हम द्वार पर भी खड़े नहीं कर सकते। निसर्गतः अगर माँ पवित्र होगी तो लड़का या लड़की पवित्र होती है, या सहजता में उन्हें पवित्रता प्राप्त होती है।

पवित्रता में सर्वप्रथम बात है, उसे अपने पति के लिए निष्ठा होनी जरूरी है। अगर श्री पार्वती में श्री शंकर के लिए निष्ठा नहीं तो उस में क्या कोई अर्थ है? श्री पार्वती का श्री शंकर के बिना कोई अर्थ नहीं। वह श्री शंकर से ज्यादा शक्तिशाली हैं। परन्तु वह शक्ति श्री शंकर की है। श्री सदाशिव की वह शक्ति प्रथम शंकर की शरण गयी है, तभी वह शक्तिशाली मानी गयी, परन्तु वह उनकी शक्ति है। परमेश्वर की व अन्य देवताओं की बातें अलग होती हैं और मनुष्य की अलग। मनुष्य की समझ में ये नहीं आएगा। उन्हें समझ में नहीं आएगा, पति और पत्नी में इतनी एकता कि उनमें दो हिस्से नहीं है। जैसे चंद्र और चंद्रिका या सूर्य और सूर्य की किरणें, वैसी उनमें एकता मनुष्य के समझ में नहीं आएगी। मनुष्य को लगता है पति और पत्नी में लड़ाईयाँ होनी ही चाहिए। अगर लड़ाईयाँ नहीं हुई तो ये कोई अजीब बात है। एक तरह का एक अत्यंत पवित्र बंधन पति व पत्नी में या कहना चाहिए श्री सदाशिव व श्री पार्वती में है और अपना पुत्र श्री गणेश श्री पार्वती ने केवल अपनी पवित्रता और संकल्प से पैदा किया है। कितनी महानता है उनकी पवित्रता में! उन्होंने यह संकल्प से सिद्ध किया हुआ है। सहजयोग में हमने हमारा जो कुछ भी पुण्य है वह लगाया है। उससे जितने लोगों को आत्मसाक्षात्कार देना संभव है उतनों को देना यही एक हमारे जीवन का अर्थ है। फिर भी कोई हमें 'श्री माताजी देवी हैं' कहता है तो वह पसन्द नहीं। ऐसा कुछ नहीं कहना। क्यों कहना है? लोगों को यह पसन्द नहीं है। क्या जरूरत है यह कहने की? उन्हें गुस्सा आया। अपने से कोई ऊँचा है, ऐसा कहते ही मनुष्य को गुस्सा आता है। परन्तु धूर्त लोगों ने अपने आप को देवता या भगवान कहलवाया तो लोग उनके सामने माथा टेकते हैं। उन्हें वे एकदम भगवान मानने लगते हैं, क्योंकि वे बेवकूफ बनाने की प्रेतविद्या, भूतविद्या व श्मशान विद्या, सम्मोहन विद्या काम में लाते हैं। उससे मनुष्य का दिमाग काम नहीं करता। उन्हें

बिलकुल नंगा बनाकर नचाया या पैसे लूट कर दिवालिया बनाया तो भी चलेगा, पर वे उन्हें भगवान कहेंगे। परन्तु जो सच्चा है उसे पाना होता है। और अगर वो आप पा लेंगे तो आप समझेंगे उसमें कितना अर्थ है और क्यों ऐसा कहना पड़ता है? वह मैं आज आपको बताने जा रही हूँ। मतलब श्री गणेश को अगर आपने भगवान नहीं माना तो नहीं चलेगा। परन्तु वह प्रत्यक्ष में नहीं दिखाई देता। इसलिए लोगों की समझ में नहीं आता। एक डॉक्टर भी घर में श्री गणेश की फोटो रखेगा, उसे कुंकुम लगाएगा, टीका लगाएगा। परन्तु उसे अगर आपने बताया कि श्री गणेश तत्त्व आपके शरीर में स्थित है और उससे आपको कितने शारीरिक फायदे होंगे तो वह ये कभी भी मानने को तैयार नहीं होगा। परन्तु उन्हें मैंने कहा, आप श्री गणेश की ये फोटो उतारकर रख दीजिए, तो ये भी वे मानेंगे नहीं। लेकिन मैंने ये कहा श्री गणेश तत्त्व के बिना आप हिल भी नहीं सकते तो वे ये बात मानने को तैयार नहीं हैं। अब देवत्व आप नहीं मानते परन्तु सहजयोग में श्री गणेश को मानना ही पड़ेगा। उसका कारण है कि आपको कोई बीमारी या परेशानी इस गणेश तत्त्व के कारण हुई होगी तो आपको श्री गणेश को ही भजना पड़ेगा। मतलब कि आपमें स्थित श्री गणेश नाराज होते हैं तो आपका श्री गणेश तत्त्व खराब होता है और आपको प्रोस्टेट ग्लैंड की तकलीफ व यूटर्स का कैंसर वगैरा होता है। श्री गणेश तत्त्व को अगर आपने ठीक से नहीं रखा, मतलब अपने पुत्र से अगर ठीक से व्यवहार नहीं किया, माने आपमें मातृत्व की भावना नहीं हो तो इन सब बातों के कारण यूटर्स का कैंसर होता है।

एक बात बताती हूँ। हमारे एक शिष्य हैं अग्निहोत्री। उनका नाम राजवाडे हैं पर उन्होंने अग्नि के बड़े बड़े यज्ञ किये इसलिए वे अग्निहोत्री है। बहुत अच्छे सहजयोगी है। २-३ साल पहले एक दिन मेरे पास आए और बोले, 'मुझे कुछ तकलीफ नहीं, सिर्फ प्रोस्टेट की तकलीफ है।' मुझे बड़ा आश्चर्य हुआ। ये इतने बड़े गणेश भक्त और सहजयोगी, इनको प्रोस्टेट की तकलीफ कैसे होगी? क्योंकि प्रोस्टेट की तकलीफ गणेश तत्त्व खराब होने से होती है। उनके उपर श्री गणेश कैसे रुठ सकते हैं? क्योंकि ये बहुत अच्छे सहजयोगी और मुझपर उनकी श्रद्धा है और बहुत ही भोले हैं। तो ये गणेश तत्त्व इनके हाथ में कैसे उल्टे चलने लगे। मेरी समझ में नहीं आ रहा था। मैंने कहा, 'लीजिए थोड़ा प्रसाद।' प्रसाद के तौर पर चने रहते हैं। उसे देने के बाद उनके साथ जो थे, वो कहने लगे, 'आज दादा कुछ खाते नहीं हैं।' मैंने पूछा, 'क्यों? आज क्यों नहीं खाते आप?' तो कहने लगे, 'सब कहते हैं कि संकष्टी को चने नहीं खाते।' मैंने कहा यहीं पर गलती हुई है। संकष्टी मतलब श्री गणेश का जन्मदिन। आप सब पढ़े लिखे लोग, किसीने कुछ कहा फिर भी अपनी बुद्धि का उपयोग करना चाहिए। संकष्टी और गणेश चतुर्थी ये उनके जन्मदिन हैं। उनके जन्मदिन पर आप उपवास रखेंगे, मतलब किसी की मृत्यु पर सूतक रखने जैसा हुआ। जब घर में कोई मर जाता है तो ही हम खाना नहीं खाते। अगर आपके घर लडका या नाती हो गये तो आप मिठाई बाटेंगे, मेजवानी देंगे। तो श्री गणेश के जन्म पर आप क्या उपवास रखेंगे? फिर तो प्रोस्टेट की तकलीफ होगी ही। फिर यूटर्स का कैंसर। श्री गणेश तत्त्व के साथ आप अगर अच्छा बर्ताव नहीं करोगे तो यूटर्स की तकलीफ होगी। श्री गणेश तत्त्व के कुछ बहुत पवित्र नियम हैं, उनका अगर आपने ठीक से पालन नहीं किया तो आपको ऐसी तकलीफें होती हैं। परन्तु इन तकलीफों का संबंध डॉक्टर श्री गणेश तत्त्व के साथ नहीं जान सकते। पर उनका संबंध श्री गणेश के ही साथ है। वे यहाँ तक ही जानते हैं कि प्रोस्टेट ग्लैंड खराब है या ज्यादा से ज्यादा पेल्विक प्लेक्सस खराब हो गया है। परन्तु इसके पीछे जो परमात्मा का हाथ है, मतलब अंतर्ज्ञान का या यों कहिए परोक्ष ज्ञान से जो जाना जाता है, जो ऊपरी ज्ञान से परे है, जो आपको दिखाई नहीं देता, उसके लिए आपके पास अभी

आँखे नहीं हैं, संवेदना नहीं है, अभी तक आपकी परिपूर्ति नहीं हुई है, तो आप कैसे समझोगे कि ये तकलीफें श्री गणेश तत्त्व खराब होने से हो गयी हैं। श्री गणेश हम से नाराज हैं, तो उन्हें प्रसन्न किये बिना हम सहजयोग नहीं पा सकते। ऐसा कहते ही वे डॉक्टर एकदम बिगड़ गये। 'हम श्री गणेश को मानने को तैयार नहीं, हम केवल विज्ञान को ही मानते हैं।' फिर देख लीजिए आपका कैंसर श्री गणेश तत्त्व को माने बगैर ठीक नहीं होने वाला। श्री गणेश तत्त्व खराब होने से कैंसर होता है। श्री गणेश तत्त्व हर जगह प्रत्येक अणु-रेणु (कण-कण) में सब तरफ संतुलन देखते हैं। हम कैंसर ठीक करते हैं, किया है और करेंगे। पर ये हमारा व्यवसाय नहीं है। तो ये श्री गणेश तत्त्व कितना महत्वपूर्ण है, उसे जितनी महत्ता दें उतनी कम है।

ये अत्यन्त सुन्दर चार पंखुडियों से बना श्री गणेश तत्त्व हम में हैं। इस चार पंखुडियों के बने हुए गणेश तत्त्व में बीचोबीच बैठे गणेश हमारे शरीर में हैं। मतलब अपने शरीर में उनके एक-एक अंग है। उनके अनेक अंग हैं। उसमें से पहला अंग मानसिक अंग। मानसिक अंग का जो बीज है वह श्री गणेश तत्त्व का है। इच्छाशक्ति, माने जो बायें तरफ की शक्ति है, जो अपने में सारी भावनाएँ पैदा करती है, उन भावनाओं के जड़ में श्री गणेश बैठे हैं। अगर कोई मनुष्य पागल है तो फिर उसका श्री गणेश तत्त्व खराब होना चाहिए। इसका मतलब ये नहीं है कि वह मनुष्य अपवित्र है। परन्तु इसकी पवित्रता को किसी के ठेस पहुँचाने पर उसे ऐसा होता है। किसी मनुष्य को अगर दूसरे लोगों ने बहुत सताया तो भी उसका श्री गणेश तत्त्व खराब हो सकता है। क्योंकि उसे लगता है कि परमेश्वर है और अगर श्री गणेश है तो इस मनुष्य को वे मार क्यों नहीं देते? इस तरह के सवाल उसके मन में आने पर धीरे-धीरे उसकी बायीं बाजू खराब होने लगती है। अब देखिए, गणेश तत्त्व का कितना संतुलन है। अगर आपने बहुत परिश्रम किया और तकलीफें उठायी, बुद्धि से बहुत मेहनत करी और आगे का, माने भविष्य का बहुत विचार किया (आजकल के लोगों में एक बीमारी लगी हुई है सोचने की), माने बहुत ज्यादा विचार किया और उसमें कहीं संतुलन नहीं रहा तो आपकी बायीं बाजू एकदम खराब हो जाती है। वह जम जाती है और दायीं तरफ अधिक बढ़ जाती है। उससे बायीं तरफ की जो बीमारियाँ हैं वह सब गणेश तत्त्व खराब होने के कारण होती है। उसमें डायबिटीस ये बीमारी श्री गणेश तत्त्व खराब होने के कारण होती है। श्री गणेश की जो संतुलन व्यवस्था है, वे यह बीमारी ठीक करने के लिए लगाते हैं। ऐसा मनुष्य तुरन्त काम-काम करता है। उसी प्रकार हृदयविकार (दिल की बीमारी) भी है। अगर आपने बुद्धि से बहुत ज्यादा काम किया तो हृदयविकार होता है। क्योंकि श्री गणेश जी का स्वस्तिक अपने शरीर में बना है वह दो बाती की तरह दिखने वाली शक्तियाँ होती हैं और ये एक के अन्दर एक पायी जाती हैं। एक बायीं तरफ की शक्ति महाकाली की इस तरह आती है व दूसरी दायीं तरफ की शक्ति महासरस्वती की। बीचोबीच जहाँ उनका मिलन बिंदु है वो मिलन बिन्दु केवल महालक्ष्मी शक्ति के बीच की खड़ी रेखा में है। बायें तरफ की सिंपथेटिक नर्वस सिस्टम जो है वह महाकाली की शक्ति से चलती है। माने, इच्छाशक्ति से चालित है। अब किसी मनुष्य की इच्छा के विरोध में बहुत कार्य हुआ और उसकी एक भी इच्छा पूरी नहीं हुई तो वह पागल हो जाता है। उसे हार्टअटैक (दिल का दौरा) नहीं आता है। हार्ट अटैक उन लोगों को आता है जिनको बहुत ज्यादा चाहिए, बहुत प्लैनिंग चाहिए। वो करना होता है, देशकार्य के लिए निकलते हैं, राष्ट्रकार्य के लिए निकलते हैं। कुछ लोग तो ऐसे ही होते हैं, ये केवल उनका भ्रम होता है। किसी ने कुछ किया ही नहीं है, किया होता तो वो दिखता। सिर्फ आपस में झगड़े लगाये हुए है। वरना उन्हें हृदय विकार का झटका होता है। मतलब ऊपर कही गयी सारी

बीमारियां अति सोचने से होती हैं। और उसका संतुलन श्री गणेश लाते हैं। ये श्री गणेश का काम है। आपने देखा होगा कि लोग कितनी भी जल्दी में हों, तब भी श्री गणेश का मन्दिर देखते ही नमस्कार कर लेंगे। सिद्धिविनायक के मन्दिर में भी कितनी बड़ी लाइन लगती है। परन्तु उससे कोई लाभ है? वह करके तब ही फायदा होगा, जब आप में आत्मसाक्षात्कार आया होगा। अगर आप में आत्मसाक्षात्कार आया नहीं तो आपका परमात्मा से कनेक्शन (सम्बन्ध) नहीं होगा। कौन झूठा गुरु है, कौन सच्चा गुरु है, ये भी आपके समझ में नहीं आएगा। मतलब, आपमें ये जो बीज श्री गणेश का है, वह कुण्डलिनी उठने पर उसको सर्वप्रथम समझा देते हैं और ये कुण्डलिनी दिखा देती है उस मनुष्य को कौन सी तकलीफ है।

अगर किसी को लीवर (जिगर) की तकलीफ होगी तो वह (कुण्डलिनी) वहाँ जाकर धपधप करेगी। आपकी आँखों से दिखाई देगी। अगर आपका नाभी चक्र पकड़ा हुआ होगा या नाभी चक्र पर पकड़ आयी होगी, तो नाभी चक्र के पास कुण्डलिनी जब उठेगी तब आप अपनी आँखों से उसका स्पंदन देख सकते हैं। किसी व्यक्ति को अगर भूतबाधा होगी तो वह पूरी पीठ पर जैसे धकधक करेगी। आपको आश्चर्य होगा। हमने उस पर फिल्म ली है। आपको उसमें धकधक स्पष्ट दिखेगा। कुण्डलिनी हमसे जागृत होती है इसमें कोई शक नहीं है। कुण्डलिनी उठती है परन्तु अगर श्री गणेश तत्त्व खराब होगा तो श्री गणेश उसे फिर नीचे खींच लेते हैं। वह ऊपर आयी हुई भी वापस नीचे आ जाएगी। मतलब सर्वप्रथम आपको श्री गणेशतत्त्व सुधारना पड़ेगा।

उनकी खासियत यह है कि अगर कुण्डलिनी को उपर लाकर बाँध दी जाए फिर भी वह नीचे आ जाती है। और उन्होंने गणेश तत्त्व को क्या हानि पहुँचायी वो मुझे पता नहीं। उन्होंने वहाँ क्या कर रखा है ये हमें पता नहीं। पाँच बार ऊपर कुण्डलिनी को उठाया तो भी वह नीचे गिर जाती है। इसलिए इसकी वजह ढूँढने के लिए मैं गुरु जनों के पास भी जा कर आयी हूँ। तभी मैंने देखा कि बहुत से लोग अनुचित तरीके से कार्य करते हैं। पहले तो वो किसी न किसी कार्य से गणेश तत्त्व को खराब करते हैं और वो कहते हैं कि कुण्डलिनी को उठाने के लिए हमें नीचे हाथ डालना पड़ता है। मतलब देखो श्री गणेश तत्त्व अपनी माँ की लज्जा रक्षणार्थ छोटे बालक जैसे वहाँ बैठे हैं और गणेश तत्त्व से अपने सेक्स को चालना मिलती है। इसलिए जो लोग ऐसा कहते हैं कि सेक्स से हम कुण्डलिनी जागृत करेंगे, मतलब वो ऐसा कहते हैं कि श्री गणेश का बुरा संबंध उनकी कुण्डलिनी से, माने उनकी माँ से लगा रहे हैं। वो वही बैठे हैं अगर वो उस मार्ग से जाता है तो वो उसे तड़ाक मारते हैं। हमारे यहाँ बहुत लोग आते हैं, जो ये कहने के लिए आए कि हमारी कुण्डलिनी जागृत हुई है। मैंने कहा, 'ऐसा क्या? क्या हो रहा है?'

कुण्डलिनी जागृत होने पर हाथ में ठण्डी हवा आनी चाहिए। किसी किसी लोगों में बहुत गर्मी होती है। वह श्री गणेश तत्त्व के खराब होने से होती है। दिल्ली के पास रहने वाले एक आदमी ने मुझे तार दिया था कि, 'माताजी, मेरी कुण्डलिनी जागृत हो गयी है। मैं क्या करूँ?' तब मैं मुम्बई में थी। मैंने कहा उसे तार करके बुला लीजिए। पर जब मैं वहाँ से निकली तब वे वहाँ आ गये। तब मेरी भाभी कह रह थी की वे इधर-उधर दौड़ रहे थे। जैसे उन्हें हजारों चिंटीयों या बिच्छूओं ने डसा हो। दिल्ली में एक गृहस्थ है डॉ. बत्रा करके, वो ऐसे ही किसी प्रोग्राम में आये हुए थे। वो कहने लगे, 'श्री माताजी, एक महिने से मुझे तकलीफ हो रही है।' उसे हजार बिच्छू काट रहे हैं। तब मैंने कहा दो मिनट बैठिए। उनसे बिलकुल बैठा नहीं जा रहा था। तब मैंने उनके पास जाकर उन्हें शांत

किया पाँच मिनट में। इसका कारण, ये पृथ्वी माता। वे जमीन पर खड़े थे। आप आज जमीन पर बैठे हो मुझे बहुत खुशी हुई। आज बिलकुल सभी बातें मिल गयी हैं। उस पृथ्वी माता ने उनकी सारी गरमी खींच ली। अब आप कैसे पृथ्वी माता से कहेंगे कि हे पृथ्वी माता, आप हमारी सारी गर्मी निकाल लीजिए। वह नहीं निकालेगी, पर सहजयोगी की वह निकाल लेगी। उसका कारण है कि एक बार श्री गणेश तत्त्व आपमें जागृत होने पर वही तत्त्व इस पृथ्वी में होने के कारण, उसी तत्त्व पर यह पृथ्वी चलने के कारण, वह सब खींच लेती है। और इसलिए अपने में यह तत्त्व जागृत रखना चाहिए और वह पवित्र रखना चाहिए। इतना ही नहीं सहजयोग में वह सहजयोगी जो पवित्रता की मूर्ति है उसे चलाने वाला बादशाह श्री गणेश है। उस देश में वह राज्य करता है। ऐसे श्री गणेश को तीन बार नमस्कार करके उसका पावित्र्य अपने में लाने का हमें प्रयत्न करना चाहिए।

अब जो बातें करनी नहीं चाहिए और जो लोग कहते हैं, जिनका बहुत बोल-बाला हुआ है और इसी तरह बहुत से तान्त्रिकों ने भी हमारे देश में आक्रमण किया है। उनका आक्रमण राजकीय नहीं है, फिर भी वह इतना अनैतिक और इतना घातक है कि उस की तकलीफें हम आज उठा रहे हैं। इस तान्त्रिकों ने सारी गन्दगी फैला रखी है। इसका कारण ये है कि उस समय के राजा लोग बहुत ही विलासी, बेपरवाह थे। इस तरह के लोगों के पैसों पर तान्त्रिक ने मजा उड़ाया। ज्यादा पैसा होने से यही होता है; सबसे पहले श्री गणेश तत्त्व खराब। पैसा ज्यादा होने से, वह पहले श्री गणेश तत्त्व के पीछे पड़ता है। जवान लड़कियों के पीछे पड़ना, छोटी, अबोध लड़कियों को सताना, ये सब श्री गणेश तत्त्व खोने की निशानियाँ हैं। ये तान्त्रिक लोग भी यही करते हैं। कोई अबोध नारी दिखायी देने पर उसे मारना। अपनी ही अबोधिता खत्म करना। इससे मालूम होता है कि ये विलासी लोग परमात्मा से दूर रहे हैं। इसी प्रकार अनेक कर्मठ लोग, जिन्होंने परमेश्वर के पास जाने का बहुत प्रयत्न किया, फिर भी परमेश्वर उन्हें नहीं प्राप्त हुए। अपने में विलासिता की तरह कर्मठता भी बहुत है। महाराष्ट्र में तो कर्मठता कुछ ज्यादा ही है। मतलब सुबह ६३ बार हाथ धोना जरूरी हैं। किसने बताया पता नहीं! अगर उस औरत ने ६२ बार धोये, ६३ बार नहीं धोये तो उसे नींद नहीं आएगी। कुछ तो बातियाँ बनाना ही चाहिए (महाराष्ट्र में दीपक की बत्तियाँ बनाने का काम बूढ़ी औरतें बहुत करती हैं।) कुछ अमुक लाख जप होना ही चाहिए। परन्तु जो करना जरूरी है, वह उनसे नहीं होता। मतलब बत्तियाँ बनाते समय अपनी बहुओं की या लड़कियों की बुराईयाँ करना; इस तरह की अजीब बातें हमारे यहाँ हैं। तो कहना है कि सहजयोग इस तरह के लोगों में नहीं फलने वाला। 'येन्या गबाळ्याचे काम नोहे' (ऐसे ऐरेगैरों का ये काम नहीं)। श्री रामदास जी ने हमारे काम की पूर्वपीठिका बनायी है। अगर आपने 'दासबोध' पढ़ा तो आपको कुछ बताने की जरूरत नहीं। ('दासबोध' गुरु रामदास जी का लिखा हुआ मराठी ग्रन्थ है।) उन्होंने ये सारा बताया हुआ है और वह सच है। जिस मनुष्य में उतना धैर्य है और जो सचमुच उतनी ऊँचाई का होगा, उसी मनुष्य को सहजयोग प्राप्त होगा। सबको नहीं होगा। मतलब चैतन्य लहरियाँ आएंगी, पार भी होंगे पर उसमें फलने वाले थोड़े हैं। हमने हजारों लोगों को जागृति दी। क्योंकि लोगों की नजर ही उल्टी तरफ जाती है तो हमें ही जागृत करना पड़ेगा और वैसा ही समय आया है। अगर अब सहजयोग नहीं हुआ तो ये परमेश्वर के घर का न्याय है ये आपको समझ लेना चाहिए। अब ऐसा कुछ नहीं चलेगा। अभी आपको पार होना पड़ेगा। आगे जो कुछ होने वाला है वहाँ पर फिर आपको अवसर मिलने वाला नहीं। उस समय 'एकादश रुद्र' आने वाले हैं। एक ही रुद्र इस पूरे विश्व को खत्म करने के लिए काफी है और एकादश माने ग्यारह, जब ग्यारह रुद्र आएंगे तब आप उनकी

कल्पना नहीं कर सकते। वे पूरी तरह खत्म कर देंगे। उससे पहले जिन लोगों को चुनना है वह हो जाएगा। वह न्याय अभी सहजयोग से होगा और लोगों को उसे पाना चाहिए। पर ज्यादातर लोगों का ये होता है कि छोटी-छोटी बातों को लेकर बैठ जाना और चले जाना। अगर हम कुछ पैसे लेते और पाखंड रचते तो लोगों को पसन्द आता।

मतलब मनुष्य के अहंकार को बढ़ावा दिया जाए तो मनुष्य आने के लिए तैयार है। परंतु सहजयोग में कहना तो ये है कि सब परमात्मा का कार्य है। तो ये सब सहज घटित होता है। उसे पैसे की जरूरत नहीं है। एक फूल से जैसे फल बनता है, वैसे ही आपका भी होने वाला है। जिस तरह आपको नाक, आँखें, मुँह और ये स्थिति मिली है, उसी तरह 'अतिमानव स्थिति' परमेश्वर ही आपको देने वाले हैं, ये उनका दान है। वह आपको जो दे रहे हैं उस में आप कुछ नहीं बोल सकते। ये भूमिका मानने को मनुष्य बिल्कुल तैयार नहीं है। उसे इतना अहंकार हुआ है कि उसे लगता है मैं जब तक सर के बल दस दिन खड़ा नहीं होऊँगा तब तक मुझे कुछ मिलने वाला नहीं है। पहले ये समझना चाहिए कि जिस परमात्मा ने ये अनन्त चीज़ें बनायी हैं उसमें से हम एक भी नहीं तैयार कर सकते। कोई भी जीवन्त कार्य आप नहीं कर सकते, वहाँ हम अतिमानव कैसे बने। परन्तु इतना ही होता है कि पार होने पर मनुष्य को मनुष्य योनि में ही मालूम होता है कि मैं पार हो गया हूँ। ये पहली बात है। दूसरी, उसमें वह शक्ति आती है कि जिससे वह दूसरों को पार करा सकता है। उसमें से वह शक्ति बहने लगती है। वह एक-एक करके अनेक हो सकता है। मतलब उसे देवत्व प्राप्त होता है। वह स्वयं देवत्व में उतरता है। अब ऐसे बहुत से लोग हैं जिन्होंने अच्छे-अच्छे गुरु बनाये हैं। गुरु बड़े-बड़े हैं, पर उनके शिष्यों में मैंने देवत्व आया हुआ नहीं देखा। उनमें परिवर्तन नहीं हुआ। वे जहाँ पर हैं वहीं पर हैं। क्योंकि, शिष्य भी हुए तो भय के कारण, या श्रद्धा से वे पूरी तरह घटित नहीं हुए हैं। वह घटना घटित नहीं हुई है। वह परिवर्तन अन्दर से नहीं आया है। मतलब इनकी अगर जड़ें ही ठीक करनी हैं या फूल का फल बनाना है तो पूर्णतः बदलना पड़ता है। ऐसी स्थिति अभी किसी की नहीं आयी है। तो कहना ये है कि उसके लिए अपना श्री गणेश तत्त्व जागृत होना चाहिए। उसे आपको सर्वप्रथम संभालना चाहिए। आजकल के जमाने में हम तरह-तरह के सिनेमा नाटक देखते हैं, विज्ञापन देखते हैं और पढ़ते हैं। कुछ विज्ञापन तो पूरी तरह अश्लीलता से भरे रहते हैं और पूरी तरह की उनमें अपवित्रता है। और ये जो शहरों में हुआ है वही अब गाँवों में भी गया है। उससे कुछ लोग इतने दुःखी हैं कि अब रात-दिन उनकी योजना बन रही है कि हम किस प्रकार आत्महत्या करें। यह उनकी स्थिति है। तो आपने उनके मार्ग पर चलते समय ठीक से सोचना चाहिए। उसी प्रकार रूढ़ीवादी लोगों को सोचना होगा, हर एक पुरानी बात हम क्यों कर रहे हैं? हम मनुष्य स्थिति तक आये हैं, तो हमको इसका अर्थ जानना होगा। जिन्दगीभर वही-वही बातें करने में कोई अर्थ नहीं है। जैसे-जैसे लोग परमेश्वर को तत्त्वतः छोड़ रहे हैं वैसे-वैसे वे केवल परमेश्वर के नाम से चिपके हुए हैं। सुबह उठकर भगवान को दिया दिखाया, घंटी बजायी कि हो गया काम पूरा। इस तरह का बर्ताव करने वाले लोग हैं ; उन्हें समझ लेना होगा कि इस तरह की फिजूल की बातों से परमात्मा कदापि प्राप्त नहीं होंगे। परमात्मा आप में है। उन्हें जागृत करना पड़ेगा और हमेशा जागृत रखना पड़ेगा, और दूसरों में वह जागृत करना चाहिए। कुण्डलिनी माँ है और श्री गणेश उनकी कृति हैं और श्री गणेश उनकी जड़ हैं।

आप में जो कुण्डलिनी है वह श्री गणेश के हाथ पर घूमती है। श्री गणेश के हाथ में क्या है ये आपने देखा

होगा। उनके पेट पर एक सर्प बंधा रहता है। यों कहा जाए तो श्री गणेश के चार ही हाथ हैं, परन्तु सच कहा जाए तो उनके अनन्त हाथ हैं। जिस हाथ में सर्प दिखाते हैं वही ये कुण्डलिनी है। उसी प्रकार हमारे सहजयोगियों का है। आश्चर्य की बात ये है कि सहजयोगी ये जो पार होते हैं उनके हाथ पर कुण्डलिनी चढ़ती है। उनके हाथ ऊपर करते ही दूसरों की कुण्डलिनी ऊपर उठती है। मतलब अब छोटा सा सहजयोगी लड़का भी कुण्डलिनी ऊपर उठाता है। दो-दो साल के बच्चे, पाँच-छः महीने के बच्चे आपको कहेंगे, आपकी कुण्डलिनी कहाँ पर अटकी है, उसकी क्या स्थिति है। मेरी नाती सात-आठ महीने की थी, तब ये श्री मोदी मेरे यहाँ आए थे, और उनका आज्ञा चक्र पकड़ा हुआ था तो बातें करते करते उनकी कुछ समझ में नहीं आ रहा था। वह घुटनों पर चलते चलते अपने हाथ में कुमकुम की डिबिया लेकर आयी और उनके माथे पर कुमकुम लगाया और उनका आज्ञाचक्र उसने छुड़ाया। हर वक्त उसका यही काम हुआ करता था। यही मैंने मेरे और सहजयोगियों के बच्चों में देखा है। कितने लोग जन्म से ही पार हैं। जन्म से पार होना कितनी बड़ी बात है। मतलब, साक्षात् जन्म से ही पार अब संसार में पैदा हो रहे हैं। उसके लिए सन्यास की जरूरत नहीं है। जिसे सन्यास लेने की जरूरत लगती है समझो वे अभी तक पार नहीं हुए हैं। पार होने के बाद आप अन्दर से छूटते जाते हैं। ऐसा होने से संन्यास बाहर से लेने की जरूरत नहीं है। यदि अन्दर से सन्यास लिया है तो उसका प्रदर्शन व विज्ञापन करने की क्या आवश्यकता है? अगर आप पुरुष हैं तो आप के चेहरे को देखकर ही लोग कहेंगे ये पुरुष है या स्त्री है। उसका आप विज्ञापन लगाकर तो नहीं घूमते कि हम पुरुष हैं, हम स्त्री हैं। उसी तरह ये हो गया। आप मन से सन्यासी हैं तो बहुत कुछ होने पर भी अन्दर से इस शरीर में सांसारिक, पारमार्थिक सुख, समाधान वगैरह सहजयोग में सहज मिलता है। उसके लिए संन्यास से (प्रपंच से) जाने की भी आवश्यकता नहीं है। श्री शंकर जी की जो स्थिति है या कहिए श्री शंकर जी ने जो स्थिति प्राप्त करी है उसके लिए उन्हें भी श्री गणेश निर्माण करने पड़े। उसी प्रकार आपको भी श्री गणेश निर्माण करने होंगे। अभी ये कहा जा रहा है कि हिन्दुस्तान में जन संख्या बहुत अधिक है। मैं कहती हूँ कि और कहाँ बढ़ेगी जन संख्या। इंग्लैंड में माईनस हो रही है, जर्मनी में माईनस हो रही है, अमरिका में माईनस हो रही है, वहाँ कोई समझदार जन्म ही नहीं ले सकता। वे सब अपने इधर ही आएँगे। क्योंकि वहाँ हर आठ दिन में बच्चों को माता-पिता मारते हैं। ये वहाँ का सांख्यिकी है। तो कौन समझदार वहाँ जन्म लेगा।

मजे की बात देखिए, वहाँ की भाषा में 'दूडूदू धावणे' (छोटे बच्चे का मंदगति से क्रीड़ामय आमोदकारी भागना-दौड़ना) इस क्रिया का प्रतिशब्द ही नहीं है। छोटे बच्चों को वे कभी भागते दौड़ते हुए देखते भी हैं कि नहीं पता नहीं। यहाँ 'दूडूदू धावणे' वात्सल्य रस है। अपने यहाँ श्री कृष्ण का, श्रीराम का बचपन का वर्णन पढ़ते समय आनन्द होता है। परन्तु आपको उनकी भाषा में येशु ख्रिस्त का बचपन का वर्णन कहीं नहीं मिलेगा।

पाश्चिमात्य देशों में नयी-नयी मूर्खतापूर्ण कल्पनाएँ बनाकर उन्होंने अपने जीवन से अबोधिता खत्म कर दी है। वे कहते हैं, बच्चों ने दुबला-पतला रहना है। पुष्ट नहीं होना है क्योंकि उनके आदर्श सिनेमा के अभिनेता, अभिनेत्रियाँ हैं। वहाँ पर सभी तरह की सुबत्ता और सुविधा होते हुए भी वहाँ के लोग बच्चों को प्यार नहीं देते। छोटा बच्चा जन्मने पर उसकी माँ उसकी हिन्दुस्तानी माँ की तरह परवरिश नहीं करती, उसे एक कमरे में डाल देती है। इसलिए बचपन में वहाँ के बच्चों को माँ की ममता व प्यार नहीं मिलता। बचपन से ही वे अपने बच्चों को

अलग कमरे में डाल देती है और कुत्ते और बिल्ली को मात्र अपने बेडरूम में रखती है।

जब मेरी बेटी और उनके बच्चे आने वाले थे तब हमारे साहब (पति) की सेक्रेटरी, जिनको कोई बच्चा नहीं था, वे कहने लगी कि, 'आप अपसेट होंगी?' मैंने कहा, 'क्यों? बच्चें आ रहे हैं इसलिए मैं बहुत खुश हूँ।' वे बोली, 'नहीं, आपका घर गन्दा हो जाएगा।' मैंने कहा होने दो गन्दा। हमारे यहाँ ऐसे विचार तक नहीं आते। मतलब, अगर आप गणेश तत्त्व की ओर ध्यान नहीं दोगे तो वह अहंकारी हो जाता है। जो बड़े राजकीय नेता होते हैं, उनका चारित्र्य अगर आप देखें तो एकदम जीरो (शून्य)। उसका कारण यही है (अहंकार)। क्योंकि मनुष्य को इगो हो जाने पर वह दायीं तरफ से बढ़ने लगता है। दायीं बाजू के बढ़ने से इगो आता है और इगो आने से श्री गणेश क्या है? और श्री गणेश तत्त्व क्या है? पवित्रता माने क्या? 'मैं ही सबकुछ हूँ', ऐसा जो समझता है उसका ये श्री गणेश तत्त्व नष्ट हो जाता है। परन्तु उसका एक सुन्दर उदाहरण है-सन्यास लेना और विवाह नहीं करना। घर से बाहर रहना और दूसरे किसी के साथ सम्बन्ध नहीं रखना। ये भी दूसरे ही लोग हैं। श्री गणेश तत्त्व अगर आप में जागृत है तो संसार में रहकर ही आपको परमेश्वर प्राप्ति होगी और देवत्व चाहिए तो भी संसार में रहना होगा। अगर आपने बहुत तीव्र और कठिन वैराग्य का पालन किया तो ब्रह्मर्षिपद मिल सकता है। परन्तु मुझे ऐसा महसूस होने लगा है कि ब्रह्मर्षि भी बहुत पहुँचे हुए हैं। मैं जानती हूँ उन लोगों को, परन्तु वे अब कुछ करने को तैयार नहीं हैं, उनमें इतनी आन्तरिकता, आत्मीयता नहीं और वे मेहनत करने को भी तैयार नहीं हैं। मुझे कभी-कभी बहुत दुःख होता है। उनकी भावना है कि ये जो भक्त लोग हैं, उन भक्तों की अभी तक कुछ भी तैयारी नहीं है। पर, अगर मेहनत की तो हम तैयारी कर सकते हैं, और उसे (भक्त को) आगे बढ़ा सकते हैं। बहुत बार मुझे लगता है ये सभी मेरी मदद के लिए अब दौड़कर आएँ तो कितना अच्छा होगा। मुझे बहुत मानने वाले एक कलकत्ता के पास हैं, उनका नाम श्री ब्रह्मचारी है और वे बहुत पहुँचे हुए हैं। उन्होंने मेरे बारे में किसी अमेरिकन मनुष्य को कहा कि श्री माताजी अब साक्षात् आयी हैं तो हम अब उनका काम देख रहे हैं। हमें भी यही काम करना है और कुछ राक्षसों का नाश हम मनन-शक्ति से करते हैं। वे मेरे पास आने पर, मैंने उन्हें कहा, आप अमेरिका क्यों नहीं जाते? वे अमेरिका गए परन्तु वहाँ से पाँच दिनों में भाग आये और मुझे कहने लगा, मुझे ऐसे लोगों से नहीं मिलना है, वे एकदम गन्दे लोग हैं। मतलब ये ब्रह्मचारी जैसे लोग, मनुष्यों में न रहने की वजह से, एकदम 'माणुसघाणा' (मनुष्य जिसे मैं से बदबू आए ऐसा) हुए हैं। ऐसा ही करना चाहिए। ऐसे कोई साधु-सन्त आने पर आप ज्यादा से ज्यादा उनके चरणों पर जाओगे। उनपर श्रद्धा रखोगे, उसके कारण आपकी स्थिति में सुधार आएगा। पर फिर आपके साक्षात्कार का क्या? क्योंकि उसके लिए हाथ चलाने पड़ते हैं। बच्चे को ठीक करना है, उसे संभालना है तो माँ को गन्दगी में हाथ डालना पड़ता है। अगर वह 'गन्द-गन्द' कहने लगी तो बच्चे को कौन साफ करेगा? और इसलिए, ये एक माँ का काम है और वही हम सहजयोग में करते हैं। आप सब उसमें नहा लीजिए, उसका आनन्द उठाइये, यही एक माँ की इच्छा है। माँ की एक ही इच्छा होती है, अपनी शक्ति अपने बच्चे में आनी चाहिए। जब तक सामान्यजन उसमें से कुछ प्राप्त नहीं करते और जब तक उनको अपनी माँ की शक्तियाँ नहीं प्राप्त होती, तो ऐसी माँ का क्या फायदा? ऐसी माँ होने से तो न हो तो अच्छा। तो जिन को माँ या गुरु माना जाए, अपने से बड़ा माना जाए, उन्होंने अगर 'स्व' का मतलब नहीं जाना, तो आपको उनके जीवन से क्या आदर्श मिलने वाला है? सहजयोग में 'स्व' का मतलब है, आपकी आत्मा।

मूलाधार चक्र पर श्री गणेश का स्थान कैसे है, उसमें कुण्डलिनी की आवाज कैसे होती है और कुण्डलिनी कैसे घूमती है, हर-एक पंखुडी में कितने तरह-तरह के रंग हैं और वे किस तरह पंखुडी में रहते हैं और सारा शोभित करते हैं, वगैरा बहुत कुछ है। उसका सब ज्ञान आपको मिलना चाहिए और वह मिलेगा और उसमें से हम कुछ भी छिपा कर नहीं रखेंगे। हर-एक बात हम आपको बताने के लिए तैयार हैं परन्तु आपको भी तो पार होकर पुरुषार्थ करना होगा। आपने पुरुषार्थ नहीं किया तो आपको कोई फायदा नहीं होने वाला।

अब पूजा में क्या करना चाहिए यह सवाल लोगों का रहता है। श्री माताजी, गणेश का पूजन कैसे करें? क्योंकि हम 'परोक्ष विद्या' जानते हैं, जो आपको दिखाई नहीं देता, जिसे नानक जी ने 'अलख' कहा है। उस आँख से हम देखते हैं। जो हमें कहना है, सर्वप्रथम देखिए आप में पावित्र्य है कि नहीं। स्नान वगैरा करना ये तो है ही, परन्तु उसका इतना महत्त्व नहीं है, वह अगर न भी हो तो कोई बात नहीं। एक मुसलमान भी श्री गणेश पूजा बहुत अच्छी करता है। आपको आश्चर्य होगा, अल्जीरिया के करीब पाँच सौ मुसलमान सहजयोगी हैं। जवान लड़के-लड़कियाँ पार हुए हैं। परन्तु उनका प्रमुख जो है, उसका नाम है श्री जमेल और वह श्री गणेश पूजा इतनी सुन्दर करता है कि देखने लायक है। श्री गणेश को रखकर स्वयं उनकी सुन्दर पूजा करता है। मतलब सहजयोग में हिन्दू, मुसलमान, ईसाई सभी आते हैं, और फिर उनके देवी-देवता कैसे सहजयोगी में हैं, वह उसमें दिखाया है। अब ये श्री गणेश तत्त्व आज्ञा चक्र पर आकर श्री येशू क्रिस्त के स्वरूप में संसार में आए हैं। देवी महात्म्य, अर्थात् देवी भागवत, जो मार्कण्डेय जी ने लिखा है, ये आप पढ़िये। उसमें जो श्री महाविष्णु का वर्णन है, वह आप पढ़िये। उन्होंने कहा है, श्री राधा जी ने अपना पुत्र तैयार किया था, जिस तरह श्री पार्वती जी ने किया था। परन्तु श्री गणेश तत्त्व उनमें मुख्य तत्त्व है और उस श्री गणेश तत्त्व पर आधारित जो पुत्र बनाया था वह इस संसार में श्री येशू क्रिस्त बनकर आया। अब 'क्रिस्त' क्योंकि, राधाजी ने बनाया था इसलिए कृष्ण के नाम पर वह श्री क्रिस्त हुआ और यशोदा है वहाँ इसलिए येशु। और इसी तरह उन्होंने ये जो गणेश तत्त्व है, उसको पूर्ण रूप से अभिव्यक्त किया, वह श्री क्रिस्त स्वरूप में है। अब ये अपने आपको ईसाई कहने वालों को मालूम नहीं है कि ये येशू क्रिस्त पहले श्री गणेश थे और ये श्री गणेश तत्त्व का अविर्भाव है। वह अब एकादश रुद्र में किस तरह आने वाला है वह मैं आपको बाद में बताऊँगी। कहने का मतलब है कि मूलाधार चक्र पर जो श्री गणेश परशु हाथ में लेकर सबको धाड़-धाड़ मारते थे, वही आज्ञा चक्र पर आकर क्षमा का एक तत्त्व बन गये। क्षमा करना ये मनुष्य का सबसे बड़ा हथियार है। यह एक साधन होने से उसे हाथ में तलवार भी नहीं चाहिए। केवल उन्होंने लोगों को क्षमा किया तो उन्हें कोई तकलीफ नहीं होगी। इसलिए आजकल के जमाने में सहजयोग में जिसका आज्ञा चक्र पकड़ता है उसे हम इतना ही कहते हैं, 'सबको माफ करो'। और उससे कितना फायदा होता है, वह अनेक लोगोंको पता है? और सहजयोगी लोगों ने उसे मान्यता दी है। देखा है, सब कुछ सहजयोग में प्रत्यक्ष में है।

अगर आपने क्षमा नहीं की तो आपका आज्ञाचक्र नहीं खुलने वाला, आपका सिरदर्द नहीं जाने वाला और आपका ट्यूमर भी नीचे नहीं आने वाला। इसलिए क्षमा करना जरूरी है, क्योंकि जब तक नाक नहीं पकड़ो तब तक मनुष्य कोई बात मानने के लिए राजी नहीं है। इसलिए ये सभी बीमारियाँ आयी हैं, ऐसा मुझे लगने लगा है, क्योंकि कितना भी मनुष्य को समझाओ फिर भी वह एक पर एक अपनी बुद्धि चलाता है। इसका मतलब है

आपको अभी अपना अर्थ नहीं मालूम हुआ है। आपका संयन्त्र जुड़ा नहीं है, पहले उसे जोड़ लीजिए, पहले आत्म-साक्षात्कार पा लीजिए, यही हमारा कहना है। उसमें अपनी मत चलाइए। जो विचारों से, पुस्तकें पढ़कर नहीं होता, वह अन्दर से होना चाहिए। ये घटना घटित होनी चाहिए। कभी-कभी इतने महामूर्ख लोग होते हैं, विशेषतः शहरों में, गाँवों में नहीं। वे कहते हैं, अजी हमारा तो कुण्डलिनी जागरण हुआ ही नहीं है। देखिए, हम कैसे? मतलब, बहुत अच्छे हैं आप। क्या कहने? अगर आपका कुण्डलिनी जागरण नहीं हुआ है तो आप में कोई बहुत बड़ा दोष है। शारीरिक हो, मानसिक हो, बौद्धिक हो उसे निकलवा लीजिए। वह कुछ अच्छा नहीं है। साफ होना पड़ेगा। साफ होने के बाद ही आनन्द आने वाला है। यह जानना होगा। फिर सब कुछ ठीक होगा।

अब जो अहंकार का भाव है वह श्री गणेश जी के चरणों में अर्पण कीजिए। श्री गणेश की प्रार्थना करिए, 'हमारा अहंकार निकाल लीजिए।' ऐसा अगर आपने उन्हें आज कहा तो मेरे लिए बहुत आनन्द की बात होगी क्योंकि श्री गणेश जैसा सबका पुत्र हो, ऐसा हम कहते हैं। उनके केवल नाम से हमारा पूरा शरीर चैतन्य लहरियों से नहाने लगता है। ऐसे सुन्दर श्री गणेश को नमस्कार करके आज का भाषण पूरा करती हूँ।